

Musiqi

METODİK VƏSAİT

2

OQTAY RƏCƏBOV
NAZİM KAZIMOV
REYHAN HACIZADƏ

Ümumi təhsil
müəssisələrinin 2 -ci sinifləri üçün
Musiqi fənni üzrə dərsliyin
METODİK VƏSAITİ

© Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi

Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International (CC BY-NC-SA 4.0)

Bu nəşr Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International lisenziyası (CC BY-NC-SA 4.0) ilə www.trims.edu.az
saytında yerləşdirilmişdir. Bu nəşrdən istifadə edərkən
lisenziyanın şərtləri qəbul edilmiş sayılırlar:

İstiqad zamanı nəşrin müəllif(lər)inin adı göstəriləlidir. (i)

Nəşrdən kommersiya məqsədilə istifadə qadağandır. (฿)

Törəmə nəşrlər orijinal nəşrin lisenziya şərtlərlə yayılmalıdır. (G)

Bu nəşrlə bağlı irad və təkliflərinizi
tahsil_az@yahoo.com və derslik@edu.gov.az
elektron ünvanlarına göndərməyiniz xahiş olunur.
Əməkdaşlığa görə əvvəlcədən təşəkkür edirik!

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

İzahat vərəqi	3
İllik planlaşdırma	4
Fənn üzrə məzmun standartlarının integrasiya cədvəli	6

I. AZƏRBAYCAN MƏNİM VƏTƏNİMDİR

1. Melodiya	10
2. Mahnida söz	12
3. Salam, mənim Vətənim!	14
4. Himn	16
5. Kiçik summativ qiymətləndirmə	17

II. SEHRLİ DÜNYA

6-7. Fortepiano aləmi	18
8. Marş	20
9. Azərbaycan xalq rəqsleri	22
10. Ritmsiz musiqi yoxdur	24
11. Kiçik summativ qiymətləndirmə	25

III. QIZILI PAYIZ

12. Təbiət və musiqi	26
13. Can nənə, bir nağıl de	28
14. Qış gəlibdir, qış gəlib	30
15. Gəzinti	32
16. Kiçik summativ qiymətləndirmə	33
Musiqi notlarını tanıyaq (KSQ)	33
17. Sınıf konserti	33

IV. İFADƏLİ MUSİQİ ALƏMİ

18. Azərbaycan xalq çalğı alətləri	34
19. Musiqidə iki lad	36
20. Laylalar	38
21. Əziz ana, şirinsözlü ana	40
22. Kiçik summativ qiymətləndirmə	41

V. AXAR SULAR AŞİB-DAŞIR

23. Çiçəkli yaz	42
24. Baharı qarşılıayaq	44
25. Novruz bayramı	45
26. Mənim Azərbaycanım	46
27. Kiçik summativ qiymətləndirmə	47

VI. TEATR ALƏMİ

28. Səslənən şəkillər	48
29. Sehrli çubuq	50
30-31. Kukla teatrı	52
32. Musiqini yaradan intonasiya	54
33. Kiçik summativ qiymətləndirmə	55
Musiqi alətlərinin sehrli səsləri (KSQ)	55
34. Sınıf konserti	55
Mahnı repertuarı	56

İZAHAT VƏRƏQİ

Ümumtəhsil məktəblərində tədris olunan “Musiqi” fənninin mahiyyəti məktəblilərin intellektual və yaradıcı inkişafını təmin etməkdən ibarətdir.

Yeni musiqi kurikulumunun tələblərinə əsasən təlim prosesi əvvəlcədən müəyyən olunmuş nəticələrə əsaslanır. Bununla əlaqədar, müəllim əlaqələndirici, istiqamətverici, məsləhətçi, şagirdlər isə öyrənmək üçün tədqiqat aparan, öyrəndiklərini tətbiq etməyi bacaran yaradıcı subyektlər rolunda çıxış edirlər.

“Musiqi” fənni üzrə II sinif dərslik komplekti dərslik və müəllim üçün metodik vəsaitdən ibarətdir.

Müəllim üçün metodik vəsait. Burada dərsin mövzusu və musiqi repertuarı, fənn üzrə məzmun standartları, integrasiya, gündəlik planlaşdırma nümunələri və qiymətləndirmə cədvəli verilmişdir.

DİQQƏT!

Dərslikdə 28 mövzu öz əksini tapmışdır. Hər bölümün sonunda kiçik summativ qiymətləndirmə keçirilir. Beləliklə, ilboyu toplam 6 dərs saatı (KSQ) əlavə olmaqla cəmi 34 dərs saatı tədris olunur.

Hər dərsə hazırlaşan müəllim şagirdlərin biliyini nəzərə almalı, dərsin məqsəd və mövzusuna müvafiq əyani (not müntəxəbatı, disk, qiymətləndirmə plakatı və s.), texniki (kompüter, maqniton, DVD-pleyer və s.) və köməkçi (paylayıcı material, skotç, flomaster və s.) vəsaitlər seçməlidir.

Dərs prosesində şagirdlərin bilik və bacarıqlarını qiymətləndirmək üçün aşağıdakı cədvələ istinad etmək olar:

№	Meyar	Qiymətləndirmə			
		zəif	orta	yaxşı	əla
1.	Şən və qəmli musiqinin müəyyənləşdirilməsi				
2.	Emosional münasibətin bütürə verilməsi				

Dərsin məqsədinə uyğun olaraq cədvələ aşağıdakı meyarları da daxil etmək olar: musiqinin ifası (mahnının ifası, sadə alətlərdə çalma), sual-cavablarla mövzunun əhatə olunması, yeni ideyaların irəli sürülməsi, əməkdaşlıq, qrup işində fəallıq və təşəbbüs göstərilməsi, problemin həllinə yaradıcı yanaşma, ümumiləşdirmə bacarığı, təqdimetmə və s. Hər vahidin sonunda (Əsas janrlar, Mürəkkəb janrlar, Musiqi və obrax, Musiqi dili) əldə edilmiş nəticələrin səviyyəsini öyrənmək üçün müxtəlif (yazılı, şifahi və musiqili) testlərdən istifadə etmək olar.

Dərslik. Burada hər dərsin məzmununa uyğun məlumat, həmçinin illüstrasiyalar, bəstəkarların portretləri, mahniların mətni, tapşırıqlar və açar sözlər verilmişdir.

¹ Dərsin tədrisinə aid daha ətraflı məlumat almaq üçün bax: Kurikulum. Elmi-metodik jurnal, №2, Bakı, 2009. “Təhsil Nəşriyyat-Poliqrafiya” MMC. “Musiqi” (I sinif). Müəllim üçün vəsait. Bakı, 2008. “Naksuana” nəşriyyatı.

ILLİK PLANLAŞDIRMA

Dərs	Dərsin mövzusu	Vokal-xorla oxuma (bəstəkar, şair)	Dinləmə	Dərs saatı
1.	Melodiya	“Cüçələrim”. Musiqisi Qəmbər Hüseynlinin, sözləri Tofiq Mütəllibovundur.	“Cüçələrim”. Musiqisi Qəmbər Hüseynlinin, sözləri Tofiq Mütəllibovundur.	1 saat
2.	Mahnıda söz	“Cüçələrim”. Musiqisi Qəmbər Hüseynlinin, sözləri Tofiq Mütəllibovundur.	“Sühl göyərçiniyik biz”. Musiqisi Rəşid Şəfəqin, sözləri Zahid Xəlilindir.	1 saat
3.	Salam, mənim Vətənim!	“Azərbaycan” aşiq mahnısı. Not yazılısı Səid Rüstəmovun, sözləri Səməd Vurğunundur.	“Şuşanın dağları”. Musiqisi və sözləri Xan Şuşinskiyindir.	1 saat
4.	Himn	Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni. Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin, sözləri Əhməd Cavadındır.	Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni. Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin, sözləri Əhməd Cavadındır.	1 saat
5.	Kiçik summativ qiymətləndirmə			1 saat
6-7.	Fortepiano aləmi	“Tut məni, tut”. Musiqisi Asya Sultanovanın, sözləri Teymur Elçinindir.	“Kuklaların yürüyü”. Musiqisi Asəf Zeynallinindir.	2 saat
8.	Marş	“Sühl marşı”. Musiqisi Sevda İbrahimovanın, sözləri Teymur Elçinindir.	“Bayram günü”. Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin, sözləri Mirmehdi Seyidzadənindir.	1 saat
9.	Azərbaycan xalq rəqsləri	“Mahnı və rəqs”. Musiqisi Cahangir Cahangirovun, sözləri Mirmehdi Seyidzadənindir.	“Naz eləmə”. Azərbaycan xalq rəqsi.	1 saat
10.	Ritmsiz musiqi yoxdur	“Nağara”. Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun, sözləri Abdulla Şaiqindir.	“Nəlbəki”. Azərbaycan xalq rəqsi	1 saat
11.	Kiçik summativ qiymətləndirmə			1 saat
12.	Təbiət və musiqi	“Fəsillər”. Musiqisi Məryəm Əlibəylinin, sözləri Sevinc Nuruqızınındır.	“Payız”. Musiqisi Rəşid Şəfəqin, sözləri Əjdər Ağayevindir.	1 saat
13.	Can nənə, bir nağıl de	“Nənəm nağıl danışır”. Musiqisi Sevda İbrahimovanın, sözləri Nəbi Xəzrinindir.	“Göyçək Fatma”. “Fatmanın mahnısı”. Musiqisi Oqtay Rəcəbovun, sözləri Mirvari Dilbazinindir.	1 saat
14.	Qış gəlibdir, qış gəlib	“Qar rəngi, duman rəngi”. Musiqisi Reyhan Hacızadənin, sözləri Ülvı Hisslərindir.	“Qış mahnısı”. Musiqisi Əfsər Cavanşirovun, sözləri Tofiq Mütəllibovundur.	1 saat
15.	Gəzinti	“İdman”. Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun, sözləri Teymur Elçinindir.	Zərb alətlərində müxtəlif templi ritmlər.	1 saat
16.	Musiqi notlarını tanıyaq. Sınıf konserti			1 saat
17.	Kiçik summativ qiymətləndirmə			1 saat

Dərs	Dərsin mövzusu	Vokal-xorla oxuma (bəstəkar, şair)	Dinləmə	Dərs saatı
18.	Azərbaycan xalq çalğı alətləri	“Tarımın mahniları”. Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun, sözləri Hikmət Ziani ndir.	Tar, kamança, dəf alətlərində çalınan musiqi nümunələri	1 saat
19.	Musiqidə iki lad	“Qırmızı şar”. Musiqisi Ağabacı Rzayevanın, sözləri Cahangir Məmmədovundur.	Musa Mirzəyev. “Şən və qəmli mahni”. Fortepiano əsəri	1 saat
20.	Laylalar	“Laylay”. Azərbaycan xalq mahnısı	“Laylay”. Fikrət Əmirovun fortepiano pyesi	1 saat
21.	Əziz ana, şirinsözlü ana	“Anacan”. Musiqisi Rəşid Şəfəqin, sözləri Rəfiq Zəkanındır.	“Ana”. Musiqisi Cahangir Cahangirovun, sözləri İsləm Səfərlinindir.	1 saat
22.		Kiçik summativ qiymətləndirmə		1 saat
23.	Çiçəkli yaz	“Qaranquş”. Musiqisi Ağabacı Rzayevanın, sözləri Teymur Elçinindir.	“Mən baharın qızıyam”. Musiqisi Ələkbər Tağıyevin, sözləri Zivər Ağayevanındır.	1 saat
24.	Baharı qarşılayaq	“Bahar gəlir”. Musiqisi Fikrət Əmirovun, sözləri Zeynal Cabbarzadənindir.	“Yallı” Azərbaycan xalq rəqsı	1 saat
25.	Novruz bayramı	“Novruz bayramı”. Musiqisi Rəşid Şəfəqin, sözləri Sabir Mustafanındır.	“Novruzu” Azərbaycan xalq rəqsı	1 saat
26.	Mənim Azərbaycanım	“Azərbaycan-Türkiyə”. Musiqisi Cavanşir Quliyevin, sözləri Bəxtiyar Vahabzadənindir.	“Qarabağ”. Musiqisi Cahangir Cahangirovun, sözləri Rəfiq Zəkanındır.	1 saat
27.		Kiçik summativ qiymətləndirmə		1 saat
28.	Səslənən şəkillər	“Tapın görək”. Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun, sözləri Teymur Elçinindir.	“Ana Kürüm” aşiq mahnısı. “Əsgər marşı”. Musiqisi Cavanşir Quliyevin, sözləri Əli Kamindir. “Brilyant” Azərbaycan xalq rəqsı.	1 saat
29.	Sehrli çubuq	“Azərbaycan əsgəri”. Musiqisi Reyhan Hacızadənin, sözləri Ülvı Hisslerindir.	Üzeyir Hacıbəyli. “Koroğlu” operasından “Cəngi” rəqsı	1 saat
30-31.	Kukla teatrı	“Balaca keçilərin kupletləri”. Musiqisi Sərdar Fərəcovun, librettosu Hüseynaga Atakişiyevindir.	“Şəngülüm, Şüngülüm, Məngülüm” tamaşasından bir hissə	2 saat
32.	Musiqini yaradan intonasiya	“İkincilik biz”. Musiqisi Oqtay Rəcəbovun, sözləri Əjdər Ağayevindir.	“Çobanın mahnısı”. Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun, sözləri Abdulla Şaiqindir.	1 saat
33.		Musiqi alətlərinin sehrli səsləri. Sinif konserti		1 saat
34.		Kiçik summativ qiymətləndirmə		1 saat

**FƏNN ÜZRƏ MƏZMUN STANDARTLARININ
İNTEQRASIYA CƏDVƏLİ**

№	Mövzusu	Məzmun standartları			Fəndaxili integrasiya			Fənlərarası integrasiya				
		1.1.	1.2.	2.1.	3.1.	3.2.	3.3.	A.d.	Riy.	H.b.	T.i.	F.t.
1.	Melodiya	1.1.3.		2.1.1.		3.2.3.	3.3.2.				1.1.1.	
2.	Mahnıda söz	1.1.2.		2.1.3.	3.1.2.		3.3.1.	1.2.3.				
3.	Salam, mənim Vətənim!	1.1.2.		2.1.2.		3.3.2.			1.2.1.	2.1.1.		
4.	Himn	1.1.2.		2.1.1.	3.1.1.			2.2.5.		2.3.1.		
5.	Kiçik summativ qıymətləndirmə											
6.	Fortepiano aləmi	1.2.1.		2.1.1.		3.2.3.	3.3.1.			3.1.1.		
7.				3.2.1.								
8.	Marş		1.2.1.	2.1.2.		3.1.1.			4.1.1.		2.1.1.	
9.	Azərbaycan xalq rəqsleri	1.2.1.		2.1.1.	3.1.1.							
10.	Ritmiksiz musiqi yoxdur	1.2.2.		2.1.2.		3.3.2.				3.1.1.		
11.	Kiçik summativ qıymətləndirmə											

№	Mövzusu	Məzmun standartları			Fəndaxili integrasiya			Fənlərəsü integrasiya				
		1.1.	1.2.	2.1.	3.1.	3.2.	3.3.	A.d.	Riy.	H.b.	T.i.	F.t.
12.	Təbiət və musiqi	1.1.1.		2.1.3.	3.1.1.					2.1.3.		
13.	Can nənə, bir nağlı de		1.2.1.	2.1.3.	3.1.1.			1.2.1.			3.2.1.	
14.	Qış gəlibdir, qış gəlib	1.1.3.		2.1.1.		3.3.2.				1.4.2.		
15.	Gazinti		1.2.1.	2.1.3.	3.2.2.			1.2.1.		3.2.1.		
16.	Musiqi notlarını təməyəq KSQ											
17.	Sinif konserti											
18.	Azərbaycan xalq çalğı alətləri		1.2.2.	2.1.1.	3.1.1.			1.2.1.				
19.	Musiqidə iki lad		1.2.1.	2.1.1.	3.1.2.			3.3.1.	2.1.2.			
20.	Laylalar	1.1.3.			2.1.1.				3.3.2.		2.1.3.	
21.	Əziz ana, şirinsözlü ana			1.2.3.	2.1.3.			3.2.3.			2.1.3.	
22.	Kiçik summativ qiymətləndirmə											

IV Bölümə
İfadəli müsələti əlavəmi

III Bölümə
Qızılı pərviz

VI Belmə Teatr aləmi		Məzmun standartları							Fəndaxili inteqrasiya				Fənlərəsi inteqrasiya		
Nö	Mövzusu	1.1.	1.2.	2.1.	3.1.	3.2.	3.3.	A.d.	Riy.	H.b.	T.i.	F.t.			
23.	Çıçəkli yaz	1.1.1.		2.1.3.		3.2.2.						3.1.1.			
24.	Baharı qarşılıyাq		1.2.3.	2.1.1.	3.1.1.						1.3.1.		2.1.1.		
25.	Novruz bayramı	1.1.1.		2.1.1.	3.1.2.	3.3.2.						3.1.1.			
26.	Mənim Azərbaycanım		1.2.1.	2.1.2.	3.1.2.	3.3.2.					3.2.2.				
27.	Kiçik summativ qiyomatlaşdırma														
28.	Səslənən şəkillər	1.2.1.		2.1.3.	3.1.1.	3.2.1.						3.1.1.			
29.	Sehri çubuq		1.2.2.		2.1.3.	3.1.1.	3.3.3.				4.2.3.	3.2.1.	3.1.1.		
30.	Kukla teatrı	1.1.3.		2.1.1.			3.3.3.	2.2.5.							
31.															
32.	Musiqini yaradan intonasiya		1.2.2.		2.1.3.			3.3.2.	2.1.1.						
33.	Musiqi alətlərinin sehri səsləri KSQ														
34.	Sınıf konserti														

II sinfin sonunda şagird:

- ifa etdiyi və dinlədiyi musiqi əsərlərini tanıdığını nümayiş etdirir.
- əsas musiqi janrları, musiqi ifadə vasitələri və musiqi əsərlərinin quruluşu haqda təsəvvürə malik olduğunu nümayiş etdirir;
- dinlədiyi musiqi əsərlərində ifadə olunan məzmunu başa düşdүünü nümayiş etdirir;
- xor tərkibində ifa bacarıqları nümayiş etdirir;
- sadə uşaq musiqi alətlərində ifa bacarıqlarını nümayiş etdirir;
- mahnı ifaçılığı qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir.

Məzmun xətləri üzrə əsas və alt standartlar

1. Musiqi aləmi

Şagird:

1.1. İfa etdiyi və dinlədiyi musiqi əsərlərini tanıdığını nümayiş etdirir.

- 1.1.1. Dinlədiyi və ifa etdiyi əsərlərin bəstəkarları haqqında qısa məlumat verir.
- 1.1.2. Dinlədiyi musiqi əsərinin müəllifini tanır.
- 1.1.3. Uşaq mahnıları haqqında qısa məlumat verir.

1.2. Əsas musiqi janrları, musiqi ifadə vasitələri və musiqi əsərlərinin sadə quruluşu haqda təsəvvürə malik olduğunu nümayiş etdirir.

- 1.2.1. Dinlədiyi musiqi əsərləri içərisində mahnı, rəqs, marş janrlarını müəyyən edir.
- 1.2.2. Müxtəlif janrlı musiqi əsərlərində sadə ifadə vasitələrini (ölçü, ritm, temp) müəyyən edir.
- 1.2.3. Dinlədiyi musiqi əsərlərinin quruluşunu (1, 2, 3 hissəli) müəyyənləşdirir.

2. Emosional dəyərləndirmə

Şagird:

2.1. Dinlədiyi musiqi əsərlərində ifadə olunan məzmunu qavradığını nümayiş etdirir.

- 2.1.1. Musiqi əsərinin müxtəlif məzmunlu emosional xarakterini izah edir.
- 2.1.2. İfa etdiyi mahnıların melodiyalarına sadə vasitələrlə (ayaq tappiltisi, əl çalmaq, çırtma) ritm tutur.
- 2.1.3. Verilmiş musiqi nümunələrini xarakterinə uyğun ifa edir.

3. Musiqi fəaliyyəti

Şagird:

3.1. Xor tərkibində ifa bacarıqlarını nümayiş etdirir.

- 3.1.1. Müəllimin göstərişilə mahnıların melodiyasını sözlərilə və notlarla oxuyur.
- 3.1.2. Xor tərkibində 2 səsli (kanon) oxuyur.

3.2. Sadə uşaq musiqi alətlərində ifa bacarıqlarını nümayiş etdirir.

- 3.2.1. Oktavadakı 8 səsi 2 hissəyə ayıraq (4 və 4) uşaq musiqi alətlərində ardıcıl olaraq notla və notsuz çalır.

3.2.2. Uşaq zərb alətləri vasitəsilə müxtəlif musiqi kompozisiyalarını müşayiət edir.

- 3.2.3. Uşaq musiqi alətində 4-8 xanəli sadə melodiyaları ansambl (qrup şəklində) şəklində notla və notsuz ifa edir.

3.3. Mahnı ifaçılığı qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir.

- 3.3.1. Mahnının ladının (major və minor) dinamik nüanslarla (mp, mf) düzgün səslənməsinə riayət edir.

3.3.2. Mahnını ritminə və tempinə uyğun oxuyur.

- 3.3.3. Öz ifasını 2/4, 3/4 ölçülü dirijorluq hərəkətləri ilə göstərə bilir.

I BÖLMƏ AZƏRBAYCAN MƏNİM VƏTƏNİMDİR

1-ci dərs Dərsin mövzusu: "MELODİYA"

Məzmun standartları: 1.1.3.; 2.1.1.; 3.2.3.; 3.3.2.

İnteqrasiya: H.b. 1.1.1.

1

Melodiya

Şəkillərdə təbiət hadisələri təsvir olunub. Bu hadisələr zamanı yaranan səslər qeyri-musiqi səsləridir. Bəstəkarlar bu qeyri-musiqi səslərini musiqi ilə ifadə edənə melodiya alır.

Şimşəyin gurultusu Yağışın şırıltısı

Dənizin uğultusu Küləyin viyoltısı

MELODİYA – musiqi əsərinin əsasını təşkil edən mühüm ifadə vasitəsidir.

6

1

Cüçələrim

Musiqisi Qəmbər Hüseynlinin, sözləri Tofiq Mütəllibovundur.

Cüçələrim
Mahnının melodiyasını "la" hecası ilə ifa edin.

Sual və tapşırıqlar

- Təbiət səslərini müşahidə edərkən hansı hissələri keçirirsiniz?
- "Cüçələrim" mahnısının melodiyasını yada salaraq "la" hecası ilə ifa edin.

7

MƏQSƏD: Melodiyanın musiqi səslərindən yarandığını başa düşür. Eyni zamanda şagird təbiətdə musiqi səsləri ilə bərabər "şimşəyin gurultusu", "yağışın şırıltısı", "küləyin viyoltısı", "dənizin uğultusu" kimi səslərin olduğunu anlayır.

İş üsulu: Beyin həmləsi, diskussiya, Venn diaqramı

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün məqsəddə göstərilən təbiət səsləri internetdən seçilərək şagirdin diqqətinə çatdırılır və sınıf sualla müraciət olunur:

– Uşaqlar, təsvirinə baxdığınız və təbiətdə dinlədiyiniz bu səsləri "musiqi səsləri" adlandırmak olarmı?

– Şəkillərdə gördüğünüz bu təbiət hadisələrinin səslərini necə adlandırmak olar?

– Nəyə görə bu səslər "təbiət səsləri" adlanır?

Şagirdlər sualları cavablandırırlar.

Tədqiqat suali

– Təbiət səsləri hansı təbiət hadisələri zamanı baş verir?

2. Tədqiqatın aparılması

Şagirdlər qruplara bölünür. Tək qruplar I və II şəkillərdəki hadisələr zamanı, cüt qruplarsa III və IV şəkillərdəki hadisələr zamanı səslər arasındaki oxşar və fərqli cəhətləri aydınlaşdırırlar.

Tapşırıq: Gördüyünüz təsvirlərə oxşar şəkillər çəkin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Biz öyrəndik ki, adətən şimşəyin gurultusundan sonra yağışın yağması, külək əsəndə ağacların budaqlarının güclü hərəkəti, küləyin təsiri ilə dənizin dalğalanması zamanı eşidilən səslər qeyri-musiqi səsləridir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Şimşek çaxmasa, yağış yağmaz. Külək olmasa, ağacların budaqları tərpənməz, dənizdə dalğalar yaranmaz, yəni təbiət səsləri eşidilməz.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Qəmbər Hüseynliyə, sözləri Tofiq Mütəllibova məxsus olan “Cüçələrim” mahnısı əvvəlcə dinlənilir, onun ritminə uyğun əl çalınır və sonra da “la” hecası ilə ifa olunur. Müəllim deyir ki, oxuduğunuz bu musiqi “Cüçələrim” mahnısının “melodiyası” adlanır.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Hansı səslərin “təbiət” və hansı səslərin “musiqi səslərinə” aid olduğunu müəyyənləşdirdik.
- Bunu hansı musiqi əsərinin nümunəsində və təbiət səsləri nümunələrində araşdırıq?

Musiqi repertuarı:

“Cüçələrim” mahnısı

2-ci dərs
Dərsin mövzusu: “MAHNIDA SÖZ”

Məzmun standartları: 1.1.2.; 2.1.3.; 3.1.2; 3.3.1.

İnteqrasiya: A.d. 1.2.3.

2

Mahnida söz

Mahnı – söz və melodiyanın birləşməsindən yaranır. Mahnının sözlərini **şair** yazar, musiqisini **bəstəkar** bəstələyir.

Sülh göyərciniyik biz
Musiqisi Rəşid Şəfəqin,
sözləri Zahid Xəlilindir.

8

2

Cüçələrim

Musiqisi Qəmbər Hüseynlinin,
sözləri Tofiq Mütəllibovundur.

I Cip-cip cüçələrim,
Cip-cip-cip-cip cüçələrim.
Mənim qəşəng cüçələrim,
Tükü ipək cüçələrim.

II Gözəyirəm tez golimiz, 2 dəq
Göy çəməndə dincəliniz. 2 dəq
Nə yesəniz man verərəm, 2 dəq
Su verərəm, dən verərəm.

Nəqərat:
Ay mənim cüçələrim, 2 dəq
Ay manım cüçələrim. 2 dəq
Mənim qəşəng cüçələrim.
Cip-cip cüçələrim,
Cip-cip-cip-cip cüçələrim.
Mənim qəşəng cüçələrim,
Tükü ipək cüçələrim.

III Arzum budur boy atasız, 2 dəq
Ananiza tez çatasız.

Nəqərat:

Sual və tapşırıqlar

1. Mahnının sözlərini kim yazır?
2. Mahnının musiqisini kim bəstələyir?
3. "Sülh göyərciniyik biz" mahnısında şair Yer üzünü necə təsvir edir?
4. "Cüçələrim" mahnısını sözləri ilə ifa edin.

9

MƏQSƏD: Mahnının yaranmasında bəstəkarın və şairin rolunu müəyyənləşdirir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, müzakirə, rəsm assosiasiyyası

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün şair Tofiq Mütəllibovun, bəstəkar Qəmbər Hüseynlinin və cüçələrin şəkilləri ekran vasitəsilə uşaqlara göstərilir. Uşaqlara aydınlaşdırılır ki, onların bu vaxta qədər oxuduqları mahnılar şair və bəstəkarların birgə əməyi nəticəsində yaranmışdır. Yəni əvvəlcə şair şeir yazar, sonradan bəstəkar bu şeirin məzmununa, xarakterinə uyğun melodiya bəstələyir. Yaranmış musiqi əsərinə "mahnı" deyilir. Sizin I dərsdə dinişdiniz və "la" hecası ilə melodiyasını oxuduğunuz mahnının eyni zamanda sözləri də vardır. Yəni mahnı söz və melodiyanın birləşməsindən yaranır. Bu mahnının sözlərini – ekranда şəklini gördükünüz şair Tofiq Mütəllibov yazmış, melodiyasını isə yenə ekranda şəklini gördükünüz bəstəkar Qəmbər Hüseynli bəstələmişdir. Mahnının adı "Cüçələrim"dir.

Tədqiqat sualı

– Mahnilar necə yaranır?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür.

Tapşırıq: I qrup mahnının yaranmasında şairin, II qrup isə bəstəkarın rolunu müəyyənləşdirir.

3. İnfomasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Mahnıda musiqi ilə mətn arasındaki əlaqə mövzusunda fikir mübadiləsi və müzakirəsi aparılır.

4. Nəticə və qiymətləndirmə

Burdan belə nəticəyə gəlirik ki, mahni melodiya və sözün birləşməsindən yaranır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Qəmbər Hüseynliyə, sözləri Tofiq Mütəllibova məxsus olan “Cüçələrim” mahnısının melodiyası sözləri ilə birlikdə öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Biz mahniların necə yarandığını müəyyənləşdirdik. Buna necə nail olduq?

– İfa etdiyimiz mahnının müəlliflərinin adlarını söyləyin.

Musiqi dinləmə mərhələsində “Sülh göyərçiniyik biz” mahnısı dinlənilir.

Musiqi repertuarı:

“Sülh göyərçiniyik biz” mahnısı

“Cüçələrim” mahnısı

3-cü dərs
Dərsin mövzusu: "SALAM, MƏNİM VƏTƏNİM!"

Məzmun standartları: 1.1.2.; 2.1.2.; 3.3.2.

İnteqrasiya: H.b. 1.2.1.; T.i. 2.1.1.

3

Biz Vətənə həsr olunmuş mahnları həvəslə ifa edirik. Belə mahnlardan biri də **xanəndə*** Xan Şuşinskiinin "Şuşanın dağları" mahnısıdır. Mahnında Şuşa şəhərinin gözəllikləri təsvir olunur.

"Şuşanın dağları"
Musiqisi və sözləri Xan Şuşinskiyindir.

AZƏRBAYCAN
Not yazarı Səid Rüstəmovun,
sözləri Səməd Vurğunundur.

El bilir ki, sən mənimsən, }
Yurdum, yuvam, məskənimsən, }
Anam doğma Vətənimsən! }
Azərbaycan, Azərbaycan,
Yaşa, yaşa, Azərbaycan!
Ay anam, Azərbaycan!

Sual və tapşırıqlar

1. "Şuşanın dağları" mahnısında Şuşa necə təsvir olunur?
2. "Azərbaycan" mahnısı hansı alətlə ifa edilir?
3. Vətənimiz Azərbaycana aid şəkil çəkin.

*xanəndə – xalq musiqilərini ifa edən müğənni

11

MƏQSƏD: Azərbaycana, onun xalqına, torpaqlarına həsr olunmuş xalq musiqi nümunələri (xalq mahnları, aşiq mahnıları) vasitəsilə şagirdlərdə vətənpərvərlik hissəleri oyanır, bu hissələr formalaşır və inkişaf edir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, müzakirə

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün sözləri və musiqisi Azərbaycanın Xalq artisti Xan Şuşinskiyə məxsus olan "Şuşanın dağları" mahnısı səsləndirilir. Ekranda doğma Şuşa şəhərimizin mənzərələri göstərilir. Sonra Xan Şuşinskiinin şəkli göstərilir.

Eyni zamanda mahnının səsləndiyi müddətdə Azərbaycan Respublikasının xəritəsi də şagirdlərin diqqətinə çatdırılır. Sonra sınıfə belə suallar verilir.

– Uşaqlar, mahnida nədən danışılır?

– Mahnı oynaq, yoxsa marş xarakterindədir?

Sualın mümkün cavablar alındıqdan sonra tədqiqat suali verilir.

Tədqiqat suali

– Mahnında musiqi ilə şeir arasında hansı uyğunluq var?

2. Tədqiqatın aparılması

Şagirdlər qruplara bölünürler.

Təpşiriq: Tək qruplarda mahnının melodiyası “stakkato”, cüt qruplarda həzin oynaq “leqato” üslubunda ifa olunur.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Mahnıda musiqi ilə şeir arasında olan uyğunluq haqqında mübadilə və müzakirə aparılır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Mahnılarda musiqinin xarakteri şeirin xarakterinə uyğun olmalıdır. Məzmun dəyişsə, mahnının xarakteri də dəyişməlidir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Not yazılışı Səid Rüstəmova, sözləri Səməd Vurguna aid olan “Azərbaycan” aşiq mahnısı öyrədilir və saz aşiq musiqi aləti haqqında sadə məlumat verilir və şəkli göstərilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz “Mahnıda musiqi ilə mətnin arasında uyğunluq” olmalıdırımı sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

– Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunələrində araşdırıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

“Şuşanın dağları” xalq mahnısı

“Azərbaycan” aşiq mahnısı

4-cü dərs
Dərsin mövzusu: “HİMН”

Məzmun standartları: 1.1.2.; 2.1.1.; 3.1.1.

İnteqrasiya: A.d. 2.2.5.; H.b. 2.3.1.

4

Himn

**Azərbaycan Respublikasının
Dövlət Himni**

Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Əhməd Cəvadlıdır.

Azərbaycan! Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can vermayə cümlə hazırlı!
Səndən ötrü qan təkməyə cümlə qadırız!
Üzəngili bayraqına məsud yasa!
Minlərlə can qurban oldu!
Şiman hərəb meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hərə bir qəhrəman oldu!

Sən olusan güllüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sənəmdə tutmuş məkan!

Namusunu hifz etməyə,
Bayraqını yüksəltməyə
Cümə gənclər müştaqdır!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan! Azərbaycan!

12

4

Azərbaycan Respublikasının 3 dövlət rəmzi var.

1. Bayraq 2. Gerb 3. Himn

Himn dövlət rəmzlərindən biridir. Azərbaycanın Dövlət Himni bəstəkar Üzeyir Hacıbəyli tərəfindən şair Əhməd Cəvadın sözlərinə bəstələnib.

 Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni

Sual və tapşırıqlar

1. Himn nədir?
2. Azərbaycan Dövlət Himnini ifa edin.
3. Azərbaycan Dövlət Himnini ifa edərkən hansı hissələri keçirirsiz?

13

MƏQSƏD: Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni və himnin müəllifləri haqqında məlumat verir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, müzakirə

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün musiqisi bəstəkar Üzeyir Hacıbəyliyə, sözləri şair Əhməd Cəvada məxsus olan Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilir. Bundan sonra müəllim hər bir dövlətin 3 müqəddəs rəmzi olan “Bayraq”, “Gerb”, “Himn” haqqında uşaqlara məlumat verir və onların şəklini göstərir.

Bundan sonra uşaqlara belə suallarla müraciət olunur:

1. Himn nədir?
2. Daha hansı dövlət rəmzlərini tanıyırsınız?
3. Eşitdiyiniz himnin musiqisi və sözləri haqqında nə deyə bilərsiniz?

Şagirdlər öz səviyyələrinə uyğun cavab verirlər.

Tədqiqat suali

- Dinlədiyiniz Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni sizə necə təsir etdi?

2. Tədqiqatın aparılması

Cütlərlə iş.

Tapşırıq: Himnin şagirdlərə təsiri haqqında fikirlərinizi yazın və Azərbaycan bayrağının şəklini çəkin.

3. İnfərasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Himn 3 hissədən ibarətdir. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himnini dinləyərkən şagirdlərə necə təsir etməyi haqqında müzakirə aparılır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Dinlənilən himn insanda mərdlik, qürur, vətənpərvərlik hissləri yaradır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Üzeyir Hacıbəyliyə, sözləri Əhməd Cəvada məxsus olan Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni müəllim tərəfindən frazalarla, cümlələrlə şagirdlərə öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir.

– Bu gün biz “Himn” haqqında fikir mübadiləsi apardıq və bizə məlum oldu ki, planetimizdəki bütün dövlətlərin, o cümlədən bizim doğma Azərbaycanımızın da “Himni” var. Buna necə nail olduq?

– Mövzunu aydınlaşdırmaq üçün hansı musiqi nümunəsindən istifadə etdik? Bu əsərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı: Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni

5-ci dərs

“KİÇİK SUMMATİV QİYMƏTLƏNDİRMƏ”

Bu dərsdə 1-4-cü dərslərdə şagirdlərin mövzuları necə mənimsədikləri fənn müəlliminin tərtib etdiyi test sualları vasitəsi ilə yoxlanılır.

II BÖLMƏ SEHRLİ DÜNYA

6–7-ci dərs

Dərsin mövzusu: “FORTEPIANO ALƏMİ”

Məzmun standartları: 1.2.1.; 2.1.1.; 3.2.1.; 3.2.3.; 3.3.1

İnteqrasiya: H.b. 3.1.1.

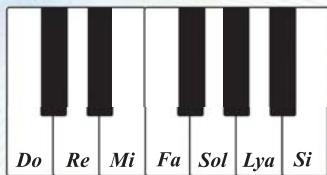
5-6

Fortepiano aləmi

DİNAMİKA – səsin gücünə deyilir.

Səsin gücünü təyin etmək üçün müxtəlif işarələr var. Bunlar dinamik işarələr adlanır. Fortepiano alətinin adı məhz iki dinamik işarənin – forte -f (güclü səslənmə) və piano -p (zəif səslənmə) birləşməsindən yaranıb. Fortepiano dilli alətdir. Onun dilləri ağ və qara rəngdə olur.

16

5-6

Bəstəkar Asəf Zeynallı uşaqlar üçün "Kuklaların yürüyü" adlı fortepiano pyesi* yazıb. Bu fortepiano pyesində müxtəlif maraqlı hadisələr öz əksini tapır.

Kuklaların yürüyü
Fortepiano pyesi
Asəf Zeynallı

Tut məni, tut

Musiqisi Asya Sultanovanın,
sözləri Teymur Elçinindir.

I

Gizlənirəm gözünü yum,
Yerimi tap, dalmca cum.
Tut məni, tut məni!

II

Gizlənmişəm gözünü aç,
Güçün çatça, dalmca qaç.
Tut məni, tut məni!

Sual və tapşırıqlar

1. Fortepianonun dilləri hansı rənglərdə olur?
2. Forte (f) və piano (p) dinamik işarələri bir-birindən nə ilə fərqlənir?

*fortepiano pyesi – fortepiano üçün yazılmış kiçik häcmli musiqi əsəri

17

MƏQSƏD: Fortepiano musiqi aləti, onun adının forte (güclü), piano (zəif) sözlərindən yarandığı haqqında məlumatlanır.

İş üsulu: Beyin həmləsi, diskussiya, rəsm assosiasiyası

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün bəstəkar Asəf Zeynallının fortepiano aləti üçün yazdığı “Kuklaların yürüyü” fortepiano pyesi səsləndirilir. Dərslikdə bu əsərə aid şəklin məzmunu və musiqinin xarakteri arasındakı uyğunluq haqqında diskussiya aparılır.

Şagirdlər bu suala cavab verirlər.

Tədqiqat sualı

– Dinlədiyiniz bu musiqi hansı musiqi alətində ifa edilir?

2. Tədqiqatın aparılması

Fərdi iş:

Bəstəkar Asəf Zeynallının “Kuklaların yürüyü” fortepiano pyesi təkrar səsləndirilir, həm də əsərin müəllifi haqqında qısa məlumat verilir.

Tapşırıq: Əsəri təkrar dinlədikdən sonra onun xarakterinə və məzmununa uyğun şəkil çəkmək və bu şəkillərə izah vermək tapşırılır.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

“Kuklaların yürüşü” fortepiano pyesini başqa hansı musiqi alətlərində ifa etmək mümkündür? Bu haqda diskussiya aparılır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Biz öyrəndik ki, fortepiano alətində ifa üçün bəstələnmiş əsəri digər musiqi alətində də ifa etmək mümkündür.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Asya Sultanovaya, sözləri Teymur Elçinə məxsus olan “Tut məni, tut” mahnısı öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu dərsdə biz marş janrına aid müxtəlif xarakterli musiqi nümunələri ilə tanış olduq. Buna necə nail olduq? Bu əsərlərin müəlliflərinin adlarını söyləyin.

Musiqi repertuarı:

“Tut məni, tut” mahnısı

“Kuklaların yürüşü” fortepiano pyesi

8-ci dərs
Dərsin mövzusu: "MARŞ"

Məzmun standartları: 1.2.1.; 2.1.2.; 3.1.1.

İnteqrasiya: Riy. 4.1.1.; F.t. 2.1.1.

7

Marş

Marş təntənəli yürüşü müşayit edən müsiqidir. Marşlar müxtəlif olur – bayram marşları, hərbi marşlar, idman marşları və məktəbli marşlar.

Notların ölçüsü

bütöv not	= 4 və
yarım not	= 2 və
çarək not	= 1 və

$$O = D + D = D + D + D + D$$

$$4 = 2 + 2 = 1 + 1 + 1 + 1$$

Bayram günü
Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözleri Mirmehdi Seyidzadəninindir.

18

7

Sülh marşı

Musiqisi Sevda İbrahimovanın,
sözleri Teymur Elçinindir.

I
İnsanlar yaşamağa
Gəliblər bu dünyaya.
Balalar oxşamağa
Gəliblər bu dünyaya.

II
Yurdumuz bu dünyının
Haqq söyləyen dildir.
Sülhün enməz qalası
Böyük Odlar Yurdudur.

Sual və tapşırıqlar

- 1. Bütöv notun ölçüsü necədir?
- 2. Yarım notun ölçüsü necədir?
- 3. Çarək notun ölçüsü necədir?
- 4. Azərbaycan əsgəri haqqında şifahi təqdimat edin.

19

MƏQSƏD: Marş musiqisinin növlərini fərqləndirir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, diskussiya

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin "Bayram günü" mahnısını dinləyirlər və belə bir sualla şagirdlərə müraciət edilir.

- Dinlədiyiniz mahnının xarakteri necədir?
- Bu tipli marşdan əlavə, daha hansı marşları tanıyırsınız?

Şagirdlər sualları cavablandırırlar.

Tədqiqat səali

- Marşlar bir-birindən necə fərqlənir?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif 2 qrupa bölünür. Tək qruplara "Bayram günü" mahnısını idmançılar üçün, cüt qruplara isə məktəblilər üçün marş kimi öz hərəkətləri ilə təsvir etmək tapşırılır.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Marşlarda müxtəlif xarakterlərin olmasını dəqiqləşdirir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Məzmununa və xarakterinə görə müxtəlif marşlar olur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Bəstəkar Sevda İbrahimovanın və şair Teymur Elçinin “Sülh marşı” mahnısı öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz marşların fərqləndirilməsi necə aparılır sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

– Sualı aydınlaşdırmaq üçün hansı musiqi əsərlərindən istifadə etdik? Əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

“Bayram günü” mahnısı

“Sülh marşı” mahnısı

9-cu dərs
Dərsin mövzusu: “AZƏRBAYCAN XALQ RƏQSLƏRİ”

Məzmun standartları: 1.2.1.; 2.1.1.; 3.1.1.

İnteqrasiya: F.t. 3.1.2..

8

Azərbaycan xalq rəqsləri

Cəngi

Naz eləmə

Yallı

20

8

El sənətçilərinin, müsiqiçilərin ifasında səslənərək bu günümüza gəlib çatmış rəqslərimiz var. Bu rəqslər müxtəlif hərəkət elementlərindən ibarətdir. Rəqs hərəkətləri sağlamlığımız üçün faydalıdır.

Naz eləmə
Azərbaycan xalq rəqsi

Mahnı və rəqs
Musiqisi Cahangir Cahangirovun,
sözləri Mirmehdi Seyidzadəninidir.

I
Ölkəmizin bəzik böxtiyar nəslə,
Oynamağı həvəslə, həvəslə.
Ay uşaqlar, galın verək ol-ələ,
Oynayaq biz bax bəla-bəla.

III
Cərgolonak, bayraqları yelləyək,
Gəlin, şənlək eyləyək, eyləyək.
Hər tərəfə yayılsın bu nağməmiz,
Səsimizdən gurlasın dəniz.

II
Bağçamızda gülümşəyir gül-ciçək,
Qəlbimizdir sevincək, sevincək.
Vətən bizi öz qoynunda bəsləyir,
Gələcəyə bizi səsləyir.

Sual və tapşırıqlar

1. Doğru olanı tapın və deyin: Musiqi+hərəkət=?
 - a) mahnı
 - b) şeir
 - c) rəqs
2. "Mahnı və rəqs" mahnısında hansı sətirlər insanları birlikdə rəqs etməyə çağırır?

21

MƏQSƏD: Janrları müqayisə edir; musiqi əsərlərinin emosional məzmununu onun mövzusu ilə əlaqələndirir.

İş üsulu:

Beyin həmləsi, diskussiya, rəsm assosiasiyası

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün “Naz eləmə” Azərbaycan xalq rəqsi səsləndirilir. Daha sonra müəllim Azərbaycan xalq rəqsləri haqqında məlumat verir.

Tədqiqat sualı

– Rəqs mahnının yaranmasına təsir göstərə bilərmi?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. Hər iki qrupa müxtəlif xarakterli rəqs təsvirləri olan iş vərəqləri paylanılır.

Tapşırıq: Verilmiş şəkillərə uyğun rəqsləri yada salmaq və seçimi əsaslandırmaq.

3. İformasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Rəqslərin müxtəlif olmaları dəqiqləşdirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Rəqslərin müxtəlifliyi onların məzmunundan asılıdır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Rəqs janrından yalnız rəqs etmək üçün deyil, eyni zamanda mahnılarda da istifadə etmək mümkündür. Bəstəkar Cahangir Cahangirovun və şair Mirmehdi Seyidzadənin “Mahnı və rəqs” mahnısı öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz rəqslərin mahnı janrının yaranmasına təsirini öyrənməyə çalışdıq.
- Buna necə nail olduq?
- Dərs prosesində hansı rəqs xarakterli musiqi nümunələrini dinlədik?
- Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

“Naz eləmə” Azərbaycan xalq rəqsi

“Mahnı və rəqs” mahnısı

10-cu dərs
Dərsin mövzusu: "RİTMSİZ MUSIQİ YOXDUR"

Məzmun standartları: 1.2.2.; 2.1.2.; 3.3.2.

İnteqrasiya: F.t. 3.1.1.

9

Ritmsiz musiqi yoxdur

Bütün canlıların və cansızların hayatındında ritm olduğunu kimi, musiqidə də müxtəlif ritmlər var.

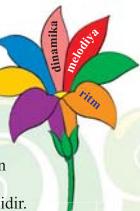

RİTM – müəyyən zaman daxilində müxtəlif ölçülü səslərin ardıcıl səslənməsidir.

"Nəlbəki" rəqsinə qızlar ifa edir. İfa zamanı əllərin 3-cü barmaqına üskük taxılır. Rəqs üsküyü nəlbəkiyə toxundurmaqla ifa edilir.

22

9

Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Abdulla Şaiqindir.

I
Nağaranı çalıram,
Dum-bolo-bom, dum-bolo-bom.
Hər yana oş salıram,
Dum-bolo-bom, dum-bolo-bom.
Hansi nağara çalır,
Dum-bolo-bom, dum-bolo-bom.
Hər yana o, oş salır,
Dum-bolo-bom, dum-bolo-bom.

Nəqərat:
Bax, böyük nağara çalır,
Dum-bolo-bom, dum-bolo.
Dom-dom-dom.
Balaca nağara çalır,
Dum-bolo-bom, dum-bolo.
Dom-dom-dom.

Sual və tapşırıqlar

1. Musiqidə ritm nadır?
2. "Nəlbəki" rəqsi hansı xalqa məxsusdur?
3. "Nağara" mahnısında nağaranın səsi hansı sözlərlə ifadə olunur?

23

MƏQSƏD: Musiqi əsərləri nümunəsində müxtəlif ritmləri fərqləndirir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, diskussiya

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Müəllim problem vəziyyəti yaratmaq üçün hər hansı bir zərb alətində "Nəlbəki" Azərbaycan xalq rəqsinin ritmini səsləndirir və şagirdlərə belə sualla müraciət edir:

– Uşaqlar, xalq rəqslərinin ritmində olan hansı mahnıları tanıyırsınız?

Uşaqların yadlarına saldıqları mahnılar müəllimin köməyi ilə "la" hecası ilə oxunulur. Bundan sonra müəllim qeyd edir ki, insanların həyatı ritmlə əlaqədardır. Bizi əhatə edən aləm, kosmos, okean, dənizlər və çaylarda da ritmlər var. Bu səhbətlər şəkilləri göstərməklə baş verir.

Şagirdlər suala cavab verdikdən sonra tədqiqat sualı qoyulur.

Tədqiqat suali

– Musiqidə vurğular nə üçündür?

2. Tədqiqatın aparılması

Fərdi iş

Tapşırıq: “Nəlbəki” rəqsi marş olsaydı, onun xarakteri necə olardı?

3. İnfomasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Rəqslərdə ritm və ölçü anlayışları dəqiqləşdirilir. Bununla əlaqədar adları qeyd olunan musiqi nümunələri səsləndirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Müxtəlif musiqi nümunələrin ritmləri də müxtəlif olur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi bəstəkar Oqtay Zülfüqarova, sözləri Abdulla Şaiqə məxsus olan “Nağara” mahnısı öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz həyatımızda böyük rol oynayan ritm haqqında suala cavab verməyə çalışdıq. Bunun üçün hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik?

Musiqi repertuarı:

“Nağara” mahnısı

“Nəlbəki” rəqsi

11-ci dərs

“KİÇİK SUMMATİV QİYMƏTLƏNDİRİMƏ”

Bu dərsdə 6–10-cu dərslərdə şagirdlərin mövzuları necə mənimsədikləri fənn müəlliminin tərtib etdiyi test sualları vasitəsi ilə yoxlanılır.

III BÖLMƏ QIZILI PAYİZ

12-ci dərs Dərsin mövzusu: “TƏBİƏT VƏ MUSIQİ”

Məzmun standartları: 1.1.1.; 2.1.3.; 3.1.1.

İnteqrasiya: Riy. 2.1.3.

10

Təbiət və musiqi

Təbiətdə 4 fəsil var: payız, qış, yaz, yay. Şairlər bu fəsillər haqqında şeirlər yazıb, bəstəkarlar isə bu şeirlərə mahnılar bəstələyib.

Payız

Musiqisi Rəşid Şəfəqin,
sözləri Əjdər Ağayevinidir.

26

10

Fəsillər

Musiqisi Məryəm Əlibəylinin,
sözləri Sevinc Nuruqızımdır.

I

Qarangoşlar qayıtdı
Evvandakı yuvaya.
Bahar galib, Novruz
Götirdi el-obaya.
İlin dörd övlədi var,
Biri bahardır, bahar.

II

Hərarətli qoynuna
Yenə aldı bizi yay.
Dedi: "Qonaq galnişəm,
Qalacağam düz üç ay".
İlin dörd övlədi var,
Yayda kefim kök olar.

III

Payız gəldi, yarpaqlar
Oldu qızılı-sarı.
Dorildi bağçaların,
Başların dadlı bari.
İlin dörd övlədi var,
Payızda yağış yağar.

IV

Qondu qar dənələri
Kirpiyimə, qaşma.
İsti olcaq geyindim,
Papaq qoydum başıma.
İlin dörd övlədi var,
Qişda boran, qar olar.

Sual və tapşırıqlar

1. 1 bütöv not neçə yarımla nota bərabərdir?
2. 1 bütöv notda neçə çorak not yerləşir?
3. Neçə səkkizlik not 1 bütöv nota bərabərdir?

27

MƏQSƏD: Təbiətdə olan 4 fəsildən (payız, qış, yaz, yay) danişır. Payız fəslinə aid olan mahnıların xarakteri haqqında məlumat verir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, diskussiya

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Təbiətin fəsillərindən biri olan payızda havaların soyuması, yağışın yağması, küləklərin əsməsi, ağacların yarpaqlarının saralıb tökülməsi haqqında qısa və aydın məlumatlar verdikdən sonra bəstəkar Rəşid Şəfəqin şair Əjdər Ağayevin sözlərinə bəstələdiyi “Payız” mahnısı səsləndirilir və uşaqlara belə sualla müraciət edilir.

– Uşaqlar, “Payız” mahnısının xarakteri necə idi? Şən, yoxsa qəmli?

– Payızda quşlar qatar-qatar hara uçub gedir?

Şagirdlər sualları cavablandırırlar.

Tədqiqat sualı

– Payızda təbiətdə nələr baş verir?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif 2 qrupa bölünür.

Tapşırıq: I qrup payızda təbiətdə baş verən hadisələrdən, II qrup payız fəslində quşların nə etdiyindən danışır.

3. İnforsasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Payız fəslində ağaclar yarpaqlarını tökdüyü, soyuq havalar başladığı, quşlar yuvalarını tərk edib isti ölkələrə köçdükləri üçün “Payız” mahnısının xarakteri də qəmlidir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

“Payız” mahnısının xarakteri eyniadlı fəslin xüsusiyyətlərindən, məzmunundan asılıdır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Məryəm Əlibəyliyə, sözləri Sevinc Nuruqızına məxsus olan “Fəsillər” mahnısı öyrədilir.

Bu dərsdə eyni zamanda bütöv, yarım, çərək və səkkizlik notlarla, alma meyvəsinin şəkillərindən istifadə etməklə məlumatlar verilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir.

– Bu gün biz fəsillər haqqında məlumat aldıq. Buna necə nail olduq?

Musiqi repertuarı:

“Payız” mahnısı

“Fəsillər” mahnısı

13-cü dərs
Dərsin mövzusu: “CAN NƏNƏ, BİR NAĞIL DE”

Məzmun standartları: 1.2.1.; 2.1.3.; 3.1.1.

İnteqrasiya: A.d. 1.2.1.; H.b. 3.2.1.

11

Can nənə, bir nağıl de

"Göyçək Fatma" nağılımlı uşaqlar çox sevir. Nağılmış baş qəhrəmanı Göyçək Fatma çox ağıllı və zəhmətsevar qızdır.

Göyçək Fatma obrəzim bastəkar Oqtay Rəcəbov "Göyçək Fatma" nağıl-operasında təsvir edib. Operanın mətnini şair Mirvardi Dilibəzi yazıb.

Göyçək Fatma
Nağıl-operasından Fatmanın mahnısı

28

Nənəm nağıl dansı

Musiqisi Sevda İbrahimovanın, sözleri Nəbi Xəzrinindir.

Sual və tapşırıqlar

1. "Göyçək Fatma" nağıl-operası hansı xalq nağılı əsasında yazılib?
2. YouTube üzərindən "Göyçək Fatma" nağıl-operasını dinleyin. Axtarış üçün açar sözlər: Oqtay Rəcəbov, "Göyçək Fatma", nağıl-opera.

11

1. "Göyçək Fatma" nağıl-operası hansı xalq nağılı əsasında yazılib?

2. YouTube üzərindən "Göyçək Fatma" nağıl-operasını dinleyin. Axtarış üçün açar sözlər: Oqtay Rəcəbov, "Göyçək Fatma", nağıl-opera.

29

MƏQSƏD: Melodiya və intonasiya haqqında biliklər möhkəmləndirilir. Müxtəlif intonasiyaları fərqləndirir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, diskussiya, rəsm assosiasiyyası

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Oqtay Rəcəbovun "Göyçək Fatma" nağıl-operası əsasında çəkilmiş cizgi filmindən "Fatmanın mahnısı" səhnəsi şagirdlərin diqqətinə çatdırılır və uşaqlara suallar verilir:

- Uşaqlar, siz "Göyçək Fatma" nağılıni bilirsinizmi?
- "Göyçək Fatma" cizgi nağıl-operasını televizorda görmüsünüz mü?

Uşaqlar bu suallar haqqında bildikləri cavabları verirlər.

Tədqiqat suahı:

- "Göyçək Fatmanın mahnısı"nın xarakteri necədir?

2. Tədqiqatın aparılması

"Göyçək Fatma"nın mahnısı bir daha səsləndirilir.

Tapşırıq: Sinif qruplara bölünür. I qrup Fatmanın mahnısının melodiyası, II qrup isə Fatmanın mahnısının intonasiyası haqqında şifahi təqdimat edir. Uşaqların əksəriyyəti mahnının şəhən xarakterə malik olduğunu söyləyir.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Hər bir musiqi əsərinin məzmununa uyğun xarakteri olur.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Yazılı nitqdə olduğu kimi, musiqidə də ifadə vasitələri olur ki, bu da musiqinin müxtəlif xarakterli olmasına səbəb olur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Sevda İbrahimovanın Nəbi Xəzrinin sözlərinə bəstələdiyi “Nənəm nağıl danışır” mahnısı öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz iki musiqi nümunəsi vasitəsilə musiqidə müxtəlif əhvali-ruhiyyəli, xarakterli melodiyaların olduğunu müəyyənləşdirdik. Bunun üçün hansı musiqi əsərlərindən istifadə etdik və onların müəlliflərinin adları nədir?

Musiqi repertuarı

“Göyçək Fatma” nağıl-operasından Fatmanın mahnısı

“Nənəm nağıl danışır” mahnısı

14-cü dərs
Dərsin mövzusu: “QIŞ GƏLİBDİR, QIŞ GƏLIB”

Məzmun standartları: 1.1.3.; 2.1.1.; 3.3.2.

İnteqrasiya: H.b. 1.4.2.

12

Qiş gəlibdir, qiş gəlib

Mahnılarda qış fəslinin obrazını yaratmaq üçün küləyin, tufanın səsini, qarın, şaxtanın, soyuğun görünüşünü canlandırmak lazımdır. Bunları etmək üçün bəstəkarın köməyinə musiqi ifadə vasitələri gəlir.

Qiş mahnısı

Musiqisi Əfsər Cavanşirovun,
sözləri Tofiq Mütəllibovundur.

30

12

Qar rəngi, duman rəngi

Musiqisi Reyyhan Hacızadənin,
sözləri Ülvi Hissələrindir.

Göydən yerə qar yağır,
Süd kimi ağ rəngi var.
Yağış suyu rəngsizdir,
Sarin mehlər sassızdır.
Külək tozu qaldırır,
Viylitili səsi var.
Göy qurşağı çıxanda
Düz yeddi rəngə çalar.
Qişda qar, yaza bar. }
Olar duman goləndə. 2.06

Sual və tapşırıqlar

1. "Qiş mahnısı"nda qış fəslini necə təsvir olunub?
2. Qış fəslinin rəngləri hansı mahnının adında özəksini təpib?

31

MƏQSƏD: Qiş fəslində uşaqların qarın yağmasından sevinc hisslerinin musiqidə özünü necə göstərməsini anlayır.

İş üsulu: Beyin həmləsi, diskussiya, rəsm assosiasiyası

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün müəllim uşaqlara belə müraciət edir:

- Uşaqlar, qarın yağması hansı bayramın gəlməyindən xəbər verir?
- Adətən, yeni ildə insanları kim təbrik edir?

Uşaqlar yeni il bayramı və Şaxta baba haqqında öz fikirlərini söyləyirlər.

– Uşaqlar, gəlin, bəstəkar Əfsər Cavanşirovun şair Tofiq Mütəllibovun sözlərinə yazdığı "Qiş mahnısı"nı dinləyək.

Mahnı dinləniləndikdən sonra lövhədən qış fəslinə uyğun şəkillər asılır və müəllim şagirdlərə mahnının xarakterinin, məzmununun nədən ibarət olduğu haqqında fikir söyləməyi tapşırır. Şagirdlər mahnının melodiyasının şəhər, rəqs xarakterində olması və mahnının sözlərində uşaqların qarın yağmasına sevinməklərinin əks olunduğunu söyləyirlər.

Tədqiqat suali

– Uşaqlar, dinlədiyiniz musiqi hansı janra uyğundur?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür:

I qrupa uşaqların qartopu oynadıqları, II qrupa uşaqların xızək sürdükləri, III qrupa isə oyuncaqların rəqsini olduğu şəkillər paylanır.

Tapşırıq: 1. Verilmiş şəkillərə uyğun rəqs və mahnıları yada salmaq və onları əsaslandırmaq.

2. Dinlənilən mahnının xarakterini və janrını müəyyənləşdirmək.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Rəqslərin müxtəlif olması dəqiqləşdirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Rəqslərin müxtəlifliyi onların məzmunundan asılı olaraq dəyişir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Reyhan Hacızadəyə, sözləri Ülvi Hisslərə aid olan “Qar rəngi, duman rəngi” mahnısı öyrədilir.

Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz mahnı-rəqs kimi bir musiqi janrı ilə tanış olduq. Buna necə nail olduq və hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik?

Musiqi repertuarı:

“Qiş mahnısı”

“Qar rəngi, duman rəngi” mahnısı

15-ci dərs
Dörsin mövzusu: “GƏZİNTİ”

Məzmun standartları: 1.2.1.; 2.1.3.; 3.2.2.

İnteqrasiya: A.d. 1.2.1.; H.b. 3.2.1.

13 **Gəzinti**

İnsan gözir, qaçıır, idmanla və rəqsələ məşğul olur. Musiqidə də insanların hayatımda olduğu kimi, müxtəlif hərəkət sürətləri var. Bunlara **temp** deyilir.

Zərb alətlərində müxtəlif tempili ritmlər

İdman

Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözleri Teymur Elçinindir.

I
Kim sevirə idmani,
Bir, iki, üç, dörd.
Poladdan olar canı,
Bir, iki, üç, dörd.

II
İdmani sevirik biz,
Bir, iki, üç, dörd.
Bərkibir bədənimiz,
Bir, iki, üç, dörd.

Sual və tapşırıqlar

1. Musiqi əsərinin ifa süratı necə adlanır?
2. "İdman" mahnısının sözdən ilə idman hərəkətləri edin.

32

MƏQSƏD: Uşaqların dərslikdə göstərilmiş hərəkətlərini ayırd edir, onlara uyğun musiqi ilə hərəkət etməyi öyrənir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, diskussiya

Dörsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün şəkildə göstərilən kuklaların etdikləri hərəkətlərə uyğun zərb alətlərində müxtəlif tempili ritmlər səsləndirilir.

Sonra şagirdlərə müraciət edilir:

– Dinlədiyiniz ritm nümunələri şəkildəki hərəkət növlərinə uyğun gəlirmi?

Şagirdlər suala mümkün cavabları verirlər. Bundan sonra müəllimin köməyi ilə uşaqlar zərb alətlərində eşitdikləri musiqiyə uyğun ritmlər çalırlar.

Tədqiqat suali

– Hansı hərəkət növlərinin adlarını deyə bilərsiniz?

Sinif oğlanlar və qızlar olmaqla 2 qrupa bölünür.

Oğlanlar şəkildəki oğlanların, qızlar isə qızların hərəkətlərinin adlarını söyləyirlər.

2. Tədqiqatın aparılması

Müəllim dərsin əvvəlində səsləndirdiyi musiqi nümunələrini təkrar olaraq səsləndirir.

Təşşir: 1. Mahnının ritmini zərb alətlərində tutmaq. 2. Mahnının ritminə uyğun yerində addımlamaq.

3. İnfərasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Səslənən musiqilərin hansı janra aid olduğu müəyyənləşdirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Hər bir hərkət növlərinə uyğun xarakterli musiqi nümunələri var.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi bəstəkar Oqtay Zülfüqarova, sözləri şair Teymur Elçinə aid olan “İdman” mahnısı öyrənilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz insanın müxtəlif hərkətlərinə uyğun musiqi əsərlərini müəyyənləşdirdik. Bunun üçün hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

“İdman” mahnısı

Zərb alətlərində müxtəlif ritmlər

16-ci dərs

KİÇİK SUMMATİV QİYMƏTLƏNDİRİMƏ

Bu dərsdə 12–15-ci dərslərdə şagirdlərin mövzuları necə mənimsədikləri fənn müəlliminin tərtib etdiyi test sualları vasitəsi ilə yoxlanılır.

“MUSIQİ NOTLARINI TANIYAQ” (təvsiyə olunur)

Müəllim Internet üzərindən əlində olan hər hansı bir cihaz vasitəsi ilə (telefon) mobil tətbiqə daxil olaraq dərslikdə verilmiş ardıcıllıqla programı yükleyir, şagirdlərə yeddi əsas musiqi səsinin not yazısını və səslənməsini əyani göstərir. Şagirdlər notları adları ilə səsləndirərək ifa edirlər.

Musiqi notlarını tanıyaq
(təvsiyə olunur)

Mobil tətbiqdən bu ardıcılıqla daxil olub, əsas musiqi notlarını səsləndirir.

1 Play Market → 2 Piano Pink Master → 3

- kaman açarı - bas açarı

Do Re Mi Fa Sol Lya Si

1 2 3 4 5 6 7

Sual və tapşırıqlar

1. Musiqidə neçə əsas not var?
2. Mobil tətbiq daxil olun. Not satırlarındaki notları çalın və səsli ifa edin.

33

17-ci dərs

SİNİF KONSERTİ

Birinci yarımdə öyrədilən bütün mahnılardan ibarət sinif daxilində konsert

IV BÖLMƏ İFADƏLİ MUSIQİ ALƏMİ

18-ci dərs

Dərsin mövzusu: "AZƏRBAYCAN XALQ ÇALĞI ALƏTLƏRİ"

Məzmun standartları: 1.2.2.; 2.1.1.; 3.1.1.

İnteqrasiya: A.d. 1.2.1.

15

Azərbaycan xalq çalğı alətləri

36

15

Tarmin mahniları

Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Hikmət Ziyandırı.

I

Evvanda tar çalıram, balam, bala-bala-bam,
Bağçaya səs salıram, balam, bala-bala-bam.
Tari quşlar dinliyir, balam, bala-bala-bam,
Qaranüşlər dinliyir, balam, bala-bala-bam.

II

Tellər dinir, danışır, balam, bala-bala-bam,
Sevincim aşır-dışır, balam, bala-bala-bam.
Oynayırdost, yoldaşım, balam, bala-bala-bam,
Kiçik bacım, qardaşım, balam, bala-bala-bam.

Sual və təpşiriqlər

1. Kamança nə ilə çalınır?
2. Tar nə ilə çalınır?
3. Mizrabla çalınan daha hansı musiqi alətini tanıyırsınız?

37

MƏQSƏD: Azərbaycan xalq musiqi alətlərini tembrinə görə fərqləndirir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, diskussiya, müqayisə

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyət yaratmaq üçün müəllim şagirdlərdən soruşur:

- Uşaqlar, dərslikdə şəkilləri göstərilən Azərbaycan xalq çalğı alətlərini tanıyırsınız mı?
Şagirdlər müxtəlif cavablar verirlər və tədqiqat sualı qoyulur.

Tədqiqat sualı

- Gördüyünüz və adlarını bildiyiniz Azərbaycan xalq çalğı alətləri bir-birindən necə fərqlənir?

2. Tədqiqatın aparılması

Tar, kamança, dəf alətlərində ifa olunan musiqi nümunələri dinlənilir.

Tapşırıq:

Fərdi iş. Tanıdigınız Azərbaycan xalq çalğı alətlərini qruplara bölgərək adlarını qeyd edin (simli alətlər qrupu, zərb alətləri qrupu).

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Şəkillərdəki Azərbaycan xalq çalğı alətlərinin tembrləri, musiqi alətlərinin səslənmələri bir-birindən fərqlənir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Müxtəlif Azərbaycan xalq çalğı alətləri səslənmələrinə görə bir-birindən fərqlənir ki, buna da tembr deyilir və onları 7 müxtəlif rənglə müqayisə edirlər.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Bəstəkar Oqtay Zülfüqarovun şair Hikmət Ziyanın sözlərinə bəstələdiyi “Tarımın mahnıları” mahnısı öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz müxtəlif Azərbaycan çalğı alətlərinin səslənmələrinin bir-birindən fərqli olduğunu aydınlaşdırıldıq.

Bunun üçün hansı musiqi əsərlərindən istifadə etdik?

Musiqi repertuarı

“Tarımın mahnıları” mahnısı

Tar, kamancə, dəf alətində ifa olunan musiqi nümunələri

19-cu dərs
Dərsin mövzusu: “MUSİQİDƏ İKİ LAD”

Məzmun standartları: 1.2.1.; 2.1.1.; 3.1.2.; 3.3.1.

İnteqrasiya: A.d. 2.1.2.

16

Musiqidə iki lad

Major və Minor
(Nagil)

Biri var idi, biri yox idi. Üzündə səbidi qarlar və buzlar ölkəsi var idi. Bu ölkədə bəstəkarlar kədərləri musiqi yazar, usqları kədərləri nağmələr oxuyardılar. İnsanlar sevinməz, acı göz yaşları axırdı. Göz yaşları üst-üstü yığırlar, donar, sonra parçalanıb böyük buz dağları okeanı sayahat qıxardılar. Mahnilar kədərləri ahəng verən ciliz, alqaboylu, qaraqabaq Minor özünü bı işda güməhək hiss edər, hec kimlə danışmaz, gülməzdi. Günlərin bir günü Minor ölkədən getmək qərarını galıdı:

— Qoy insanlar xoşbəxt yaşasın, şən nağmələr oxusunlar. Minor buz dağlarından birinin üstüne çıxbı surlatla bu diyardan uzaqlaşdı. Bark külək əsir, strafda dalğalar sahə qalxırıdı.

...Qoşılın günəş çıxdı, külək kasdı, okean sakitləşdi. Sonra mavi suların qeynində bir qayıq peydə oldu. Qayıqdan strafə şən musiqi yayıldı. Minor boylandı:

— Ey, sen kimsən?

Qayıqdakı hündürboylu, şən səsli və yüksək əhvali-ruhiyəli oğlan dilləndi:

— Mən Majoram.

Minor həyacanlandı:

— Dayan, Major, getmə! Son bizim ölkəyə çox lazımsan. Əbədi qarlar və buzlaqlar ölkəsinə.

Major gülüməsdi:

— Harada insanlar lazımsa, ora getməyə hamisə hazırlam. Dostum, tullan qayığı, birlikdə gedək.

...Günər keçdi. Buzlar ölkəsinə bahar gəldi. Ağacalar çıxıldı, qışlar şən nağmə oxudu. Bu ölkənin insanları ilk dəfə idи ki, bəhəri göründürlər. Onlar sevinir və deyirdilər:

— Yaşasın iki dost: Major və Minor! Biz sizi çox sevirik!

Sevinc Nuruqızı

LAD – müxtəlif musiqi səslərinin qarşılıqlı əlaqə sistemidir.

38

16

Bunu da bilin

Major ladında yazılımış mahnilar, adətən, şən, minor ladında yazılım mahnilar isə qomlı səslənir.

"Şən mahnı" və "Qəmli mahnı"
Musa Mirzəyev (förtəpiano əsəri)

Qırımızı şər

Musiqisi Ağabəci Rzayevannı,
sözləri Cahangir Məmmədovundur.

I
Böyük qardaşım mənə
Bir şər aldi hadiyyə.
Üstüno ulduz çəkib,
Onu uçurtdım göyə.

II
Şərim uçdu, hey uçdu,
Bapbalaça göründü.
Göyün lap ortasında
Ağ dumana büründü.

Nəqərat:
Şərim qalxıdı havaya,
Salam apardı Aya.

III
Radionu qururam
Oyananda har sohar.
Görən, nə vaxt şərimdən
Verəcəklər bir xəbor.

Sual və tapşırıqlar

1. Major ladında yazılımış mahnilar hansı xarakterli olur?
2. Minor ladında yazılımış mahnilar hansı xarakterli olur?

39

MƏQSƏD: Major və minor ladlarını fərqləndirir, musiqidə melodiyanın xarakterini müəyyənləşdirir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, diskussiya, tapmaca

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün lövhədən ($>$) böyük və ($<$) kiçik riyazi işarələri bir sıradan, kiçik heyvanların təsviri olan digər plakat ikinci sıradan asılır.

Sinfə müraciət olunur:

— Uşaqlar, bu plakatları müqayisə edin. Onların oxşar və fərqli cəhətləri nədir?

Şagirdlər fikirlərini söyləyirlər.

Lövhədən “Major” və “Minor” adlanan plakatlar asılır və Sevinc Nuruqızının “Major və Minor” nağılı səsləndirilir.

— Uşaqlar, Sevinc Nuruqızının “Major və Minor” nağılında Major buzlaqlar ölkəsinə qayıtdıqdan sonra baharın gəlməsi nə ilə izah olunur?

Şagirdlər suala mümkün cavabları verirlər.

Tədqiqat suali

– Major və minor ladlarında yazılmış musiqiləri necə fərqləndirmək olar?

2. Tədqiqatın aparılması

Bəstəkar Musa Mirzəyevin “Şən mahni”, “Qəmli mahni” fortepiano pyesləri səsləndirilir.

Tapşırıq:

Fərdi iş. Dinlənilən musiqi nümunələrinin xarakterinə görə ladlarını müəyyənləşdir və müqayisə et.

3. İnfərmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Minor və major ladlarında eşitdikləri musiqi nümunələrini yada salır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Major ladında yazılmış musiqi nümunələri, əsasən, şən, minor ladında yazılmışlar isə qəmli olurlar.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Ağabacı Rzayevaya, sözləri Cahangir Məmmədova aid olan “Qırmızı şar” mahnısı öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz “major” və “minor” ladlarını və onlara uyğun musiqi nümunələrini fərqləndirməyə çalışdıq. Bunu necə etdik?

– Musiqi nümunələrinin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

“Şən mahni”, “Qəmli mahni” fortepiano əsəri

“Qırmızı şar” mahnısı

20-ci dərs
Dərsin mövzusu: “LAYLALAR”

Məzmun standartları: 1.1.3.; 2.1.1.; 3.3.2.

İnteqrasiya: H.b. 2.1.3.

17

Laylalar

Azərbaycan xalq mahnısı

I
Laylay, balam, yatasan,
Qızılğılə batasan.
Gül yastığın içində
Şirin yuxxa tapasan.

Nəqərat:
Laylay, laylay, a laylay,
Körpə balam, a laylay.

II
Laylay, beşiyim, laylay
Evim-eşiyim, laylay.
Son get şirin yuxuya,
Çəkim keşiyin, laylay.

Nəqərat:
Laylay, laylay, a laylay,
Körpə balam, a laylay.

Sual və tapşırıqlar

1. Körpənin ilk eşitdiyi melodiya necə adlanır?
2. "Laylay" mahnısında ana körpəsinin əzizləmək üçün hansı sözlərdən istifadə edir?
3. Fikrət Əmirovun "Laylay" fortepiano pyesi ilə "Laylay" Azərbaycan xalq mahnısının hansı oxşar cəhətləri var?

41

MƏQSƏD: Mahnı janrına aid olan “laylalar” haqqında biliklər nümayiş etdirir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, diskussiya, rəsm assosiasiyası, müqayisə

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün dərslikdə Ayın üstündə uyuyan körpə şəkli olan təsvir uşaqların diqqətinə çatdırılır. Sinfə müraciət olunur:

– Uşaqlar, analarınız gecə sizi yatırdırmak üçün nə edirlər?

Şagirdlər müxtəlif cavablar verirlər.

Tədqiqat sualı

– Anaların körpəsinin beşiyi başında oxuduğu mahnilar necə adlanır və hansı xarakterdə olur?

2. Tədqiqatın aparılması

Musiqisi bəstəkar Fikrət Əmirova məxsus olan “Laylay” fortepiano pyesi səsləndirilir.

Tapşırıq: Uşaqlar, dinlədiyiniz musiqinin xarakteri necədir? “Qəmli”, “şən”, “sakit”, yoxsa “həyəcanlı?”

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Müzakirə zamanı müəllim uşaqlara aydınlaşdırır ki, körpələrin ilk eşitdikləri mahni “laylay” adlanır. Belə mahnılar layla, ninni, oxşama da adlanır və həzin melodiya kimi səslənir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

“Laylalar” anaların körpələrini yatırmaq üçün oxuduqları həzin mahnılaraya deyilir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

“Laylay” Azərbaycan xalq mahnısı sözləri ilə birlikdə öyrədilir. Uşaqlara aydınlaşdırılır ki, bu mahnı bənd və nəqəratdan ibarətdir və nəqəratın sözləri bəndin sözlərindən fərqli olaraq dəyişmir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz mahnılaraya aid olan “Laylay”la tanış olduq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını tapmaq üçün hansı musiqi əsərlərindən istifadə etdik və onların müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

“Laylay” fortepiano pyesi

“Laylay” (Azərbaycan xalq mahnısı)

21-ci dərs
Dərsin mövzusu: “ƏZİZ ANA, ŞİRİNSÖZLÜ ANA”

Məzmun standartları: 1.2.3.; 2.1.3.; 3.2.3.

İnteqrasiya: H.b. 2.1.3.

18

Əziz ana, şirinsözlü ana

Biz ana laylası ilə böyüyürük.
Sonra isə özümüz analarımıza mahnular həsr edirik. Bu mahnular onlara olan sevgimizdən yaranır.

Ana
Musiqisi Cahangir Cahangirovun,
sözləri İsləm Səfərlinindir.

42

18

Anacan
Musiqisi Rəşid Şəfiqin,
sözləri Rəfiq Zəkanindir.

I
Gün çıxdı, güldü göylər,
Nur yayıldı aləmə.
Çünkü biz şənlənirik,
Dilimizdə bu nağmə.

Nəqərat:
Deyirik hamımız: "Anacan",
Sevimli mahnimuz anacan.

II
Quş uçdu yuvasından,
Səsi düşdü aləmə.
Çünkü biz şənlənirik,
Dilimizdə bu nağmə.

Nəqərat:
Deyirik hamımız: "Anacan",
Sevimli mahnimuz anacan.

Sual və tapşırıqlar

1. "Ana" və "Anacan" mahnları arasında oxşar cəhətlər hansılardır?
2. Anaya həsr olunmuş daha hansı mahniları taniyırsınız?

43

MƏQSƏD: Musiqi əsərlərində ana surətinin eks olunması üçün musiqi ifadə vasitələrini təyin edir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, müzakirə

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün bəstəkar Cahangir Cahangirovun şair İsləm Səfərlinin sözlərinə yazdığı və Rəşid Behbudovun ifasında "Ana" mahnısının videosu göstərilir.

Tədqiqat suali

– Eşitdiyiniz mahni kimə həsr olunub?

2. Tədqiqatın aparılması

Mahnının şən, qəmli, həzin, həyəcanlı olması ilə əlaqədar fikir mübadiləsi aparılır.

Tapşırıq: "Ana" mahnısının sözləri ilə melodiyası arasında xaraktercə uyğunluq olduğu haqqında fikir söyləyin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Qarşidan gələn "Qadınlar bayramı" və analar haqqında müzakirə aparılır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Mahnının sözləri və melodiyası həzin əhvali-ruhiyyəlidir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Bəstəkar Rəşid Şəfəqin şair Rəfiq Zəkanın sözlərinə bəstələdiyi “Anacan” mahnısı öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz analara həsr olunmuş bir mahnını öyrəndik.
- Bunun üçün hansı musiqi nümunəsindən istifadə etdik və onun müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

“Ana” mahnısı

“Anacan” mahnısı

22-ci dərs

KİÇİK SUMMATİV QİYMƏTLƏNDİRMƏ

**Bu dərsdə 18–21-ci dərslərdə şagirdlərin mövzuları necə mənimsədikləri
fənn müəlliminin tərtib etdiyi test sualları vasitəsi ilə yoxlanılır.**

V BÖLMƏ
AXAR SULAR AŞİB-DAŞIR

23-cü dərs
Dərsin mövzusu: "ÇİÇƏKLİ YAZ"

Məzmun standartları: 1.1.1.; 2.1.3.; 3.2.2.

İnteqrasiya: T.i. 3.1.1.

19

Çiçəkli yaz

Yaz təbiət səsləri ilə zəngin fəsildir. Dağlardakı qarların əriması nöticəsində sürətlə axan çayların səsi, quşların nəqməsi musiqi melodiyasına bənzəyir.
Bəstəkarlar 4 fəsil haqqında şən nəqmələr yazırlar.

Mən baharın qızıym
Musiqisi Ələkbər Tağıyevin,
sözləri Zivər Ağayevanndır.

46

19

Qaranqus

Musiqisi Ağabaci Rzayevanın,
sözləri Teymur Elçinindir.

I
Şən gələndə, qaranqus,
Bu yerlərə yaz golir.
Dalınca qatar-qatar
Durna golir, qaz golir.
Getmə uzaq, qaranqus,
Sinəsi ağ qaranqus, }
2 dəq

II
Çox ölkələr keçmişən,
Oxu, nəğmanə sırındır.
Dünyada ən gözəl yer
Öz yuvan, öz yerindir.
Xoş gəlmisin, qaranqus, }
Qalmışdım nigarən, quş.
2 dəq

Sual və tapşırıqlar

1. Hansı ciçəyə "baharın qızı" deyilir?
2. "Qaranqus" və "Mən baharın qızıym" mahnılarda hansı fəsildən danışılır?

47

MƏQSƏD: Bəstəkarlarımızın yaz fəsli haqqında yazdıqları əsərlərdə istifadə olunan musiqi ifadə vasitələrini müəyyənləşdirir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, müzakirə, müqayisə

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün sinfə müraciət edilir:

- Uşaqlar, bu günə kimi biz hansı bayramları qeyd etmişik?
- Qarşıda hansı bayramı gözləyirik?

Şagirdlər sualları cavablandırırlar.

Tədqiqat səali

- Yaz fəslinə həsr olunmuş mahnılar hansı xarakterdə olur?

2. Tədqiqatın aparılması

Musiqisi Ələkbər Tağıyevə, sözləri Zivər Ağayevaya aid olan "Mən baharın qızıym" mahnısı səsləndirilir.

Tapşırıq: 1. Mahnının bəndində və nəqəratın xarakterindəki dəyişikliklər haqqında fikir söyləmək. 2. Mahnının ritminə uyğun zərb alətində müşayiət etmək.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Mahnının musiqi ifadə vasitələri müəyyənləşdirilir və xarakteri ilə əlaqələndirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Yaz fəslinə aid olan mahnılar, adətən, şən və oynaq xarakterdə olur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Ağabacı Rzayevaya, sözləri Teymur Elçinə aid olan “Qaranquş” mahnısı öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz “Bayram əhvali-ruhiyyəsini musiqidə necə təsvir etmək olar?” sualına cavab verməyə çalışdıq.

Buna necə nail olduq və hansı musiqi əsərlərindən istifadə etdik?

Musiqi repertuarı

“Mən baharın qızıyam” mahnısı

“Qaranquş” mahnısı

24-cü dərs

Dərsin mövzusu: “BAHARI QARŞILAYAQ”

Məzmun standartları: 1.2.3.; 2.1.1.; 3.1.1.

İnteqrasiya: H.b. 1.3.1.; F.t. 2.1.1.

20

Baharı qarşılıayaq

Bahar dostluq və həmrəylilik fastıdır. Onun gəlişi ilə tabiat oynar. İnsanlar tarlalara çıxır, yer şumlayır, toxum sapır, ağac skirlər. Əl-ələ verib, yallı gedirlər.

Yallı
Azərbaycan xalq rəqsi

Bahar gəlir
Musiqisi Fikrət Əmirovun,
sözləri Zeynal Cabbarzadənindir.

I
Axar sular aşır-daşır,
Dağ, dərələr yaşıllaşır.
Sevincimiz həddən aşır,
Ay uşaqlar, xoş bahar gəlir.

II
Dağda çoban çalır tutək,
Ot otlayıq qoyun, inək.
Əsir şorın-şorın külək,
Ay uşaqlar, xoş bahar gəlir.

Sual və tapşırıqlar

1. "Yallı" rəqsi necə ifa olunur?
2. Bahar fəslinə aid kiçik esse yazın.

48

MƏQSƏD: Bayramlar haqqında olan müsiqi əsərlərinin xarakterini müəyyənləşdirir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, müzakirə, müqayisə
Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün “Yallı” Azərbaycan xalq rəqsi səsləndirilir.

Bundan sonra şagirdlərə belə sualla müraciət olunur:

– Uşaqlar, rəqsin yaranmasında kimlər iştirak edir?

– Rəqsin xarakteri necədir?

Şagirdlər müxtəlif cavablar verirlər.

Tədqiqat sualı

– Dinlədiyiniz rəqs nəyə həsr olunub və onun xarakteri bayram əhvali-ruhiyyəsinə uyğundur-mu?

2. Tədqiqatın aparılması

“Yallı” rəqsindən bir hissə təkrar səsləndirilir.

Tapşırıq: 1. Rəqsin xarakterini müəyyənləşdirin və onun rəqs, yoxsa marş janrına uyğunluğunu göstərin.

2. Şagirdlərə rəqsin xarakterinə uyğun hərəkət etmək tapşırılır.

3. İnfomasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Musiqi ifadə vasitələri müəyyənləşdirilir və onun xarakterə uyğunluğu aydınlaşdırılır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Bu mahnının xarakterini temp və ritm kimi musiqi ifadə vasitələri ilə aydınlaşdırmaq mümkündür.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Fikrət Əmirova, sözləri Zeynal Cabbarzadəyə aid “Bahar gəlir” mahnısı öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz “Yallı” Azərbaycan xalq rəqsi və “Bahar gəlir” mahnlarında şəhər əhvali-ruhiyyə yaratmaq üçün bəstəkarın 6/8 metrik ölçüdən, cəld tempdən istifadə etdiyini müəyyənləşdiridik.

– Bunun üçün hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik və bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

“Yallı” Azərbaycan xalq rəqsi

“Bahar gəlir” mahnısı

25-ci dərs

Dərsin mövzusu: “NOVRUZ BAYRAMI”

Məzmun standartları: 1.1.1.; 2.1.1.; 3.1.2.; 3.3.2.

İnteqrasiya: T.i. 3.1.1.

MƏQSƏD: Novruz bayramına həsr olunmuş mahnılarda sözlərlə melodiya arasındaki əlaqəni müəyyənləşdirir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, müzakirə, müqayisə

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün sinfə müraciət edilir:

– Uşaqlar, Novruz bayramı ilin hansı fəslinə aiddir?

– Bayram deyəndə biz nə başa düşürük?

Uşaqlar sualları cavablandırırlar.

Tədqiqat suali

– Novruz bayramına həsr olunmuş mahnıların xarakteri necə olmalıdır? (Şən, qəmli, yoxsa həyəcanlı?)

2. Tədqiqatın aparılması

– “Novruzu” Azərbaycan xalq rəqsini səsləndirilir.

Tapşırıq: Qollarınızı bir-birinizlə birləşdirməklə musiqinin xarakterinə uyğun rəqs hərəkətləri etmək.

3. İnfomasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Dinlənilən musiqinin şən əhvali-ruhiyyəyə malik olduğu və rəqs xarakteri müəyyənləşdirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Bayrama həsr olunmuş mahnıların ritmi, tempi və melodiyası şən əhvali-ruhiyyəyə malik olur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Bəstəkar Rəşid Şəfəqin Sabir Mustafanın sözlərinə yazdığı “Novruz bayramı” mahnısı öyrədirilir.

Tapşırıq: 1. Mahnının ritminə uyğun əl calmaq;

2. Mahnının bəndləri arasında oxşarlığı müəyyənləşdirin.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz bayrama həsr olunmuş musiqi nümunələrinin xarakterini müəyyənləşdirdik.

– Bunun üçün hansı musiqi nümunəleri ilə tanış olduq və onların xarakterləri necədir?

Musiqi repertuarı:

“Novruzu” Azərbaycan xalq rəqsini

“Novruz bayramı” mahnısını

21

Novruz bayramı

Novruz bayramına həsr olunmuş mahnı və rəqslərdə şəhərə əhvali-ruhiyyə üstünlük təşkil edir. Novruz qəhrəmanları – Keçəl və Kosanın iştirakı ilə musiqili oyunlar keçirilir.

Novruzu
Azərbaycan xalq rəqsini

Novruz bayramı

Musiqisi Rəşid Şəfəqin,
sözləri Sabir Mustafanın.

I
Səməni götirin,
Mız üstüne qoyun, hey.
Kos-kosanı başlayaq,
Gözəldir bu oyun, hey.

Nəqarət:
Yaz coşdurur adamı,
Gəlir Novruz bayramı!

Sual və tapşırıqlar

1. Novruz bayramı hansı fəsildə qeyd olunur?
2. Novruz bayramının qəhrəmanları Keçəl və Kosanın mahnısını yadmıza salın və ifa edin.

49

26-cı dərs
Dərsin mövzusu: “MƏNİM AZƏRBAYCANIM”

Məzmun standartları: 1.2.1.; 2.1.2.; 3.1.2.; 3.3.2.

İnteqrasiya: H.b. 3.2.2.

22

Mənim Azərbaycanım

30 ildən artıqdır ki, Azərbaycanın Qarabağ adlanan ərazisi işgal altında idi. 2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan Vətən müharibəsi noyabrın 8-də böyük zəfərlə bitdi. Torpaqlarımız işğaldan azad edildi. 44 gün davam edən qəhrəmanlıq mübarizəsi Vətən tarixinə qızıl hərflərə yazıldı. Ordumuzu qələbəyə ruhlandıran mahnı və rəqsler zəfərə gedən yolda öz müsbət təsirini göstərdi.

Qarabağ

Musiqisi Cahangir Cahangirovun,
sözleri Rəfiq Zəkənindir.

50

22

Azərbaycan –Türkiye

Musiqisi Cəvənşir Quliyevin,
sözleri Bəxtiyar Vahabzadənidir.

I	Bir millətik, iki dövlət. Eyni arzu, eyni niyyət. Hər ikisi cümhuriyyət,	} 2.dəfə
II	Bir ananın iki oğlu, Bir ağacın iki qolu. O da ulu, bu da ulu,	

Azərbaycan –Türkiye. } 2.dəfə

Sual və tapşırıqlar

1. "Qarabağ" mahnısında Qarabağın gözəllilikləri hansı sözlərə təsvir olunub?
2. Qarabağ haqqında daha hansı mahnıları eşitmisiniz?
3. "Azərbaycan –Türkiye" mahnısında iki xalqın dostluğunu ifadə edən misraları sösləndirin.

51

MƏQSƏD: Mahnının xarakterini, onun tempindən və ritmindən asılılığını müəyyənləşdirir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, müzakirə, rəsm assosiasiyası

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Bəstəkar Cahangir Cahangirova və şair Rəfiq Zəkaya məxsus olan "Qarabağ" mahnısı sösləndirilir.

Bundan sonra müəllim 2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan II Qarabağ savaşının 44 gündən sonra zəfərlə bitdiyi haqqında uşaqlara məlumat verir, həm də dərslikdə verilmiş üçrəngli bayrağın fonunda Azərbaycan əsgərinin şəklinə diqqət yetirməyi məsləhət görür. Müəllim şəkil əsasında məzmunu haqqında şagirdlərə suallar verir.

1. Uşaqlar şəkildə siz nə görürsünüz?
2. Bizim bayrağımızda hansı rənglər təsvir olunub?

Uşaqlar öz bildiklərinin əsasında cavablar verirlər.

Tədqiqat sualı

- "Qarabağ" mahnısını dinləyərkən nə hiss edirsiniz?

2. Tədqiqatın aparılması

Fərdi iş

Tapşırıq: “Qarabağ” mahnısının sözlərinə əsasən kiçik esse yazın.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Mahnının musiqisi ilə sözləri arasındaki əlaqə araşdırılır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Mahnının sözləri ilə musiqisinin xarakteri bir-birinə uyğundur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Cavanşir Quliyevə, sözləri Bəxtiyar Vahabzadəyə məxsus “Azərbaycan–Türkiyə” adlanan mahnı öyrədirilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz Vətənimiz və onun bir hissəsi olan “Qarabağ” haqqında mahnilarla tanış olduq, həm də onların xarakterlərini müəyyənləşdirməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

– Mövzumuzu aydınlaşdırmaq üçün hansı mahnilardan istifadə etdik və onların müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

“Azərbaycan–Türkiyə” mahnısı

“Qarabağ” mahnısı

27-ci dərs

KİÇİK SUMMATİV QİYMƏTLƏNDİRİMƏ

Bu dərsdə 23–26-cı dərslərdə şagirdlərin mövzuları necə mənimsədikləri fənn müəlliminin tərtib etdiyi test sualları vasitəsi ilə yoxlanılır.

VI BÖLMƏ TEATR ALƏMİ

28-ci dərs

Dərsin mövzusu: "SƏSLƏNƏN ŞƏKİLLƏR"

Məzmun standartları: 1.2.1.; 2.1.3.; 3.1.1.; 3.2.1.

İnteqrasiya: T.i. 3.1.1.

23

Səslənən şəkillər

Şəkilləri dinlədiyimiz musiqi nümunələri ilə əlaqələndirək.

Təbiət mahnıları

Vətənpərvərlik
mahnıları

Milli rəqsər

Ana Kürüm

Aşiq mahnısı

Əsgər marşı

Musiqisi Cavanşir Quliyevin,
sözləri Əli Kaminiñdir.

Brilyant

Azərbaycan xalq rəqsi

54

Tapın görək

Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Teymur Elçinindir.

I

Bir qutum var mənim,
Hər gün, hər səhər
Hər quranda onu
Çalar, dillənər.

Nəqərat:

Tapın görək nədir,
Nədir bu, uşaqlar?
Tapdınız?

III

Bir quşum var,
Səsi düşüb dünyaya.
Aparacaq məni
Bir gün o, Aya.

II

Pambıq kimi göydən
Düşər qıpçuru.
Gün dəyəndə ona
Olar dupdur.

Nəqərat:

Tapın görək nədir,
Nədir bu, uşaqlar?
Tapdınız?

Sual və tapşırıqlar

- "Tapın görək" mahnısı oynaq, sakit, yoxsa höyəcanlı ssəslənmir?
- Şəkillərə xəbib "Tapın görək" mahnısında tapmacaları cavablandırın.

23

55

MƏQSƏD: Müxtəlif şəkillərə aid musiqi nümunələrini ayırd edir və onlara emosional münasibət bildirir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, müzakirə, müqayisə

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün şəkillərdə və musiqidə həyat hadisələrinin təsviri mövzusunda diskussiya aparılır. Bununla əlaqədar keçmiş dərslərdə öyrədilmiş musiqi nümunələri yada salınır və suallar verilir:

- Uşaqlar, dərslikdə gördünüz şəkillərdə nə təsvir olunub?
- Bu təsvirlərə uyğun musiqi nümunələrinin adlarını deyə bilərsinizmi?

Şagirdlər bu sualları cavablandırırlar.

Tədqiqat səali

– Şəkillərdə və musiqi nümunələrində həyat hadisələrindən başqa daha nəyi təsvir etmək olar?

2. Tədqiqatın aparılması

“Ana Kürüm” aşiq mahnısı, musiqisi Cavanşir Quliyevin, sözləri Əli Kaminin olan “Əsgər marşı” və “Brilyant” Azərbaycan xalq rəqsindən parçalar səsləndirilir.

Tapşırıq: Dərslikdəki şəkillərə uyğun eşitdiyiniz musiqi nümunələrindən kiçik hissəni oyuncaq fortepiyana səsləndirin.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

– Şəkillərə uyğun musiqi nümunələrinin adları söylənilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Musiqidə və şəkillərdə istənilən həyat hadisələrini təsvir etmək mümkündür.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Oqtay Zülfüqarova, sözləri Teymur Elçinə aid olan “Tapın görək” mahnısı öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz musiqi əsərlərində və şəkillərdə hansı həyat hadisələrini təsvir etmək imkanı qazandıq? Bunun üçün hansı şəkillərdən və musiqi əsərlərindən istifadə etdik?

– Musiqi əsərlərinin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

“Əsgər marşı” mahnısı

“Brilyant” Azərbaycan xalq rəqsi

“Ana Kürüm” aşiq mahnısı

“Tapın görək” mahnısı

29-cu dərs
Dərsin mövzusu: "SEHRLİ ÇUBUQ"

Məzmun standartları: 1.2.2.; 2.1.3.; 3.1.1.; 3.3.3.

İnteqrasiya: Riy. 4.2.3.; H.b. 3.2.1.; F.t. 3.1.1.

24

Sehrlı çubuq

Orkestra dirijor rəhbərlik edir. Orkestrdəki müsiqicilər dirijorun əlindəki çubuqla etdiyi hərəkəti uyğun olaraq öz ifalarını başlayır, davam etdirir və sona çatdırırlar.

TEMBR – səsin rəngidir.

Notların ölçülərinə əsasən dirijorluq edək.
 Çərək not = 1 və
 Yarım not = 1 və 2 və

56

24

"Cəngi" rəqsı

"Koroğlu" operasından
Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinindir.

Azərbaycan əsgəri

Musiqisi Reyhan Hacizadənin,
sözləri Ülvü Hissələrindir.

I Qüvvətlidir qolları,
Qırıb tökar kolları.
Keçər çətin yolları,
Azərbaycan əsgəri!

II Qürurun tutar yüksək,
Zəifə edər kömək.
Dillərdən düşməyəcək,
Azərbaycan əsgəri!

Nəqərat:
 Qəlbiaçıq, gözütox,
 Oma tay, barabar yox.
 Gedor ancaq irsili, }
 Azərbaycan əsgəri! } 2 dəfə

Sual və tapşırıqlar

1. Orkestri kim idarə edir?
2. "Cəngi" rəqsi hansı operadandır?
3. "Azərbaycan əsgəri" mahnısında əsgərlərin igidliyi hansı sözlərlə ifadə edilib?

57

MƏQSƏD: Musiqini dinləyərkən, yaxud mahnı oxuyarkən dirijorluq edən müəllimin əl hərəkətlərini başa düşür.

İş üsulu: Beyin həmləsi, diskussiya

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün bəstəkar Ü.Hacıbəylinin "Koroğlu" operasından "Cəngi" dinlənilir və yaxud izlənilir. Müəllim musiqinin məzmununu şagirdlərə izah etdikdən sonra belə sualla müraciət edir:

– Uşaqlar, dinlədiyiniz musiqidə hansı musiqi alətlərinin səslərini təyin edə bildiniz?

Uşaqlar müxtəlif cavablar verirlər. Uşaqlar musiqi alətlərinin adlarını söylədikcə, müəllim onların lövhədən asılmış şəkillərini şagirdlərə çubuqla göstərir.

Tədqiqat səali

– Uşaqlar, əlində sehrli çubuq tutmuş şəxs necə adlanır və onun fəaliyyəti nədən ibarətdir?

2. Tədqiqatın aparılması

Uşaqlar 2 qrupa bölündürələr. Tək qrupun uşaqları dirijorun vəzifəsi, cüt qrupun uşaqları isə dirijor çubuğu haqqında öz fikirlərini söyləyirlər.

Tapşırıq: Mahnının ritmini müəyyənləşdirmək və ona uyğun dirijorluq etmək.

3. İnfərasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Dirijorun və dirijor çubuğunun orkestrdə rolü müəyyənləşdirilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Orkestr məhz dirijorun əlindəki çubuqla öz ifalarını başlayır və dirijorun etdiyi hərəkətə uyğun ifalarını sona çatdırır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Bəstəkar Reyhan Hacızadənin şair Ülvı Hisslərin sözlərinə bəstələdiyi “Azərbaycan əsgəri” mahnısı öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz musiqi ifaçılığında dirijorun rolunu müəyyənləşdirdik. Buna necə nail olduq?
- Mövzu ilə əlaqədar hansı musiqi nümunələrindən istifadə etdik? Əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

“Koroğlu” operasından “Cəngi”

“Azərbaycan əsgəri” mahnısı

30–31-ci dərs
Dərsin mövzusu: “KUKLA TEATRI”

Məzmun standartları: 1.1.3.; 2.1.1.; 3.3.3.

İnteqrasiya: A.d. 2.2.5.

25-26

Kukla teatri

Azərbaycan Dövlət Kukla Teatrında uşaqlar, məktəblilər üçün tamaşalar göstərilir.

Şəngülüm, Şüngülüm, Məngülüm
Üç keçi balasının mahnısı

Şəngülüm, Şüngülüm, Məngülüm
"Çəpişlərin yallısı"

58

25-26

Balaca keçilərin kupletləri

"Şəngülüm, Şüngülüm, Məngülüm" tamaşasından
Musiqisi Sərdar Fərəcovun,
libretosu* Hüseynağa Atakışiyevindir.

Şəngül:
Şəngülüm, gözlərim qara,
Bənzəyirəm ceyranlara.
Şəvə tükmü buruq-buruq,
İncə baldır, qısa quyrıq.
Yeni çıxmış bıuyuzlarım,
Buxağında qotazlarım.
Bir yaşında maral çəpiş,
Bacaqlarım bir dal çəpiş.
Şəngülüm, Şəngülüm, Şəngülüm.

Şüngül:
Şüngülün gözləri nərgiz,
Sanki dünyadan xəbərsiz.
Gecə-gündüz oynaqlaram,
Öz anamı qucaqlaram.
İpsək tükü bayaz, yumşaq,
Qulaqlarım sanki zanbaq.
Alındıktı qasqa gözəl,
Yoxdu məndən başqa gözəl.
Şüngülüm, Şüngülüm, Şüngülüm.

Məngül:
Həls bircə Məngülə bax,
Ayağında şəkla bax.
Yoxdur belə gözəl çəpiş,
Nazlı çəpiş, topal çəpiş.
Yumşaq tükü ala-bula,
Təmamilə başabalı!
Yoxdu belə gözəl çəpiş,
Nazlı çəpiş, topal çəpiş.
Məngüləm, Məngüləm, Məngüləm.

REGISTR – səs diapazonunun cyni tembro malik müøyən bir hissəsidir.

Sual və tapşırıqlar

1. "Balaca keçilərin kupletləri" hansı tamaşadandır?
2. Keçi balalarının kupletlərini oxuyun və onlar haqqında na öyrəndiyinizin deyin.

*libretto – musiqili səhənə ssərinin adəbi (yazılı) mətni

59

MƏQSƏD: Azərbaycan Dövlət Kukla Teatrı haqqında məlumat verir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, müzakirə, mahnı assosiasiyası

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün bəstəkar Sərdar Fərəcovun “Şəngülüm, Şüngülüm, Məngülüm” musiqili tamaşasından üç keçi balasının mahnısı səsləndirilir.

— Siz bu musiqi haqqında nə deyə bilərsiniz? Sizcə, bu mahnıda nə təsvir olunub?
Şagirdlər sualları cavablandırırlar.

Tədqiqat sualı

— Musiqidə heyvanları təsvir etmək olarmı?

2. Tədqiqatın aparılması

Dərslikdəki 3 çəpiş təsvirinə diqqət yetirilir. Müəllim “Şəngülüm, Şüngülüm, Məngülüm” Azərbaycan xalq nağılını uşaqların yadına salır və Bakıda 1931-ci ildə yaradılmış “Kukla teatri”nda tamaşa yoluqması ilə əlaqədar məlumat verir.

Dinlədiyiniz mahnıda çəpişləri təyin edin. Bundan sonra yenə “Şəngülüm, Şüngülüm, Məngülüm” tamaşasından “Çəpişlərin yallısı” səsləndirilir.

Tapşırıq: “Yallı”ya uyğun əl hərəkətləri (dirijorluq) edin.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Səslənən “Yallı”ya uyğun rəqsi hərəkətlər göstərilir.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Teatr səhnələrində heyvanların təsvirini musiqi ifadə vasitəsi ilə də vermək mümkündür.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Sərdar Fərəcova, librettosu Hüseynağa Atakişiyevə aid olan “Şəngülüm, Şüngülüm, Məngülüm” tamaşasından çəpişlərin mahnısı öyrədilir.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz Azərbaycan Dövlət Kukla Teatrı haqqında və musiqidə heyvanların təsviri ilə əlaqədar məlumatlar əldə etdik.

– Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıdıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

“Şəngülüm, Şüngülüm, Məngülüm” musiqili tamaşasından “3 çəpişin mahnısı”

Tamaşadan “Çəpişlərin yallısı”

32-ci dərs

Dərsin mövzusu: “MUSİQİNİ YARADAN İTONASIYA”

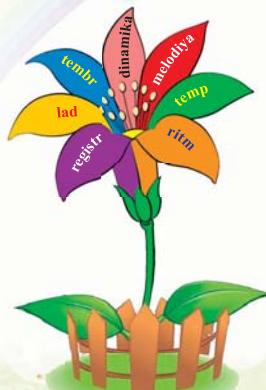
Məzmun standartları: 1.2.2.; 2.1.3.; 3.3.2.

İnteqrasiya: A.d. 2.1.1.

27

Musiqini yaradan intonasıya

Göy qurşağının 7 əsas rəngi, musiqinin 7 əsas notu olduğu kimi, intonasıyanın da 7 tərkib hissəsi var. Melodiya, dinamika, tembr, lad, registr, ritm, temp intonasıyanın tərkib hissələridir. Onlar olmasına, musiqi əsəri yaranmaz.

Çobanın mahnısı

Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Abdulla Şaiqindir.

60

İkincilərik biz

Musiqisi Oqtay Rəcəbovun,
sözləri Əjdər Ağayevindir.

I
Geniş otağımız var,
Tərtəməzdür partamız.
Müəllimi havaslaş
Dinleyirik hamımız.

Naqarat:
İkincilərik biz, }
İkincilərlik biz, }

II
Səyahətə çıxırıq,
Oxuyuruq, yازırıq.
Kədidiyimiz döslərə
Biz həmişə hazırlıq.

Naqarat:
İkincilərlik biz, }
İkincilərlik biz, }

Sual və tapşırıqlar

- İlboyu topladığımız ləçəklərdən alınan çiçəyi necə adlandırma bilərik?
- Bu çiçəyin ləçəklərinin adını sadalayın.

61

MƏQSƏD: Musiqidə intonasıyanın rolunu aydınlaşdırır, melodiyaların məzmununu müəyyənləşdirir.

İş üsulu: Beyin həmləsi, diskussiya, rəsm assosiasiyası

Dərsin mərhələləri:

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün neçə rəng, neçə notun olması haqqında bilgilər şagirdlərin yadına salınır və qeyd edilir ki, intonasıyanın da rənglər və notlar kimi 7 tərkib hissəsi var, həm də onu göy qurşağının 7 rənginə bənzətmək olar.

Bu bilgiləri verdikdən sonra müəllim bu vaxta kimi uşaqların melodiya, dinamika, tembr, lad, registr, ritm, temp haqqında bilgilərini yada salır və dərslikdə öz əksini tapmış yeddi ləçəkli gül səbət çiçəyi ilə müqayisə edir.

Tədqiqat suali

– Musiqidə melodiyanın intonasiyası dedikdə nə başa düşürsünüz?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif 4 qrupa bölünür, musiqisi O.Zülfüqarova, sözləri A.Şaiqə aid olan “Çobanın mahnısı” dinlənilir və hər qrup ayrılıqda mahnını intonasiyaya əsasən təhlil edir.

Tapşırıq: 7 ləçəkli gül şəklində “intonasiya”nın 7 tərkib hissəsinin adlarını söyləmək.

3. İnfomasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Rənglərdə və notlarda 7 tərkib hissə olduğu kimi, intonasiyada da 7 tərkib hissə mövcuddur.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

İntonasiyanın 7 tərkib hissəsini göy qurşağının 7 rəngi ilə müqayisə etmək olar.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Bəstəkar Oqtay Rəcəbovun şair Əjdər Ağayevin sözlərinə bəstələdiyi “İkincilərik biz” mahnısı öyrədilir, onun ritmi, tempi, melodiyası və sairə ətrafında fikir mübadiləsi aparılır.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz musiqidə intonasiyanın 7 tərkib hissəsi ilə tanış olduq. Buna necə nail olduq?

– Mövzu ilə əlaqədar hansı şeir nümunəsindən və mahnıdan istifadə etdik? Şeir və mahnının müəlliflərinin adını söyləyin.

Musiqi repertuarı:

“Çobanın mahnısı”

“İkincilərik biz” mahnısı

33-cü dərs

KİÇİK SUMMATİV QİYMƏTLƏNDİRİMƏ

Bu dərsdə 28–32-ci dərslərdə şagirdlərin mövzuları necə mənimsdikləri fənn müəlliminin tərtib etdiyi test sualları vasitəsi ilə yoxlanılır.

Musiqi alətlərinin sehrli səsləri

Təsviyyə olunur

Musiqi alətlərində 3 fərqli melodiya bir yerdə səslənə bilər. Belə ifaya 1 səslə, 2 səslə və 3 səslə ifa deyilir. Bunun üçün mobil tətbiqdən sahifələri şəkildə ardıcılıqla açın.

Əvvəlcə tütəyi (6), trubanı (8), skripkani (7) səsləndirin. Sonra iso növbə ilə digər alətləri. Alətlərin ifasını bu ardıcılıqla öncə səsləndirin, sonra iso dayandırın.

Səslənmə: 1,2,3,4,5,6,7,8,9

Dayandırılma: 9,5,4,8,6,3,1,7,2

Sual və tapşırıqlar
Bu üsulla daha hansı alətləri səsləndirə bilərik?

62

“MUSİQİ ALƏTLƏRİNİN SEHRLİ SƏSLƏRİ” (təsviyyə olunur)

Müəllim Internet üzərindən əlində olan hər hansı bir cihaz vasitəsi ilə (telefon) mobil tətbiqə daxil olaraq dərslikdə verilmiş ardıcılıqla programı yükleyir, şagirdləri 1 səslə, 2 səslə və 3 səslə ifa haqqında məlumatlandırır.

34-cü dərs

SİNİF KONSERTİ

İkinci yarımdə öyrədilən bütün mahnılardan ibarət sinif daxilində konsert.

MAHNI REPERTUARI

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT HİMNİ

Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Əhməd Cavadindir.

Maestoso

A-zər-bay-can! A -zər -bay -can! Ey qəh-rə-man öv -la-dın şan -li Və -tə - ni!
Sən-dən öt - rü can ver -mə -yə cü -lə ha - zi - riz! Sən-dən öt - rü qan tök -mə -yə
cüm -lə qa-di -riz! Üç-rəng -ti bay -ra -ğın -la mə -sud ya - şal Üç-rəng -li bay -ra -ğın -la
mə -sud ya - şal Min-lər -lə can qur -ban ol -du! Si-nən hər -bə mey -dan ol -du!
Hü -qu -qun -dan ke -çən es -gər, hə -rə bir qəh -rə -man ol -du! Sən o -la - san gü -lüs -tan,
Sə -nə hər an can qur -ban! Sə -nə min bir mə -heb -bet Si -nəm -də tut -muş mə -kan!
Na -mu -su -nu hifz et -mə -yə, Bay -ra -ğı -ni yük -səlt -mə -yə Cüm -lə gənc -lər
müs -taq - dir! Şan -li Və -tən! Şan -li Və -tən! A -zər -bay -can!
A -zər -bay -can! A -zər -bay -can! A -zər -bay -can!

AZƏRBAYCAN

(Aşıq mahnisı)

Not yazısı Səid Rüstəmovun,
sözləri Səməd Vurğunundur.

Çox keç - mi - şəm bu dağ - lar - dan
Dur - na göz - lü bu - laq - lar - dan
Ay - ri - lar - mi kö - nül can - dan?

CÜCƏLƏRİM

*Musiqisi Qəmbər Hüseynlinin,
sözləri Tofiq Mütəllibovundur.*

Allegretto

Xor *mf*

Cip, cip cü - cə - lə - rim cip, cip, cip cü - cə - lə - rim, Mə-nim qə - şəng
Solo *f*
 cü - cə - lə - rim Tü - kü i - pək cü - cə lə - rim Göz - lə - yi - rəm
Xor *f*
 tez gə - li - niz göy çə - mən - də din - cə - li - niz Ay mə - nim
Solo *mf* **Xor *f*** **Solo *mf*** **Xor *f***
 cü - cə - lə - rim, ay mə - nim cü - cə - lə - rim, ay mə - nim
Solo *mf* **Xor *f*** **Solo *mf***
 cü - cə - lə - rim, ay mə - nim, cü - cə - lə - rim,
Xor **Xor *f Son üçün***
 mə - nim qə - şəng cü - cə - lə - rim, cip, cip, cip!

TUT MƏNİ, TUT!

Musiqisi Asya Sultanovanın,
sözləri Teymur Elçinindir.

Allegretto

The musical score for 'Tut Məni, Tut!' consists of three staves of music in 2/4 time with a key signature of one sharp. The first two staves are identical, featuring eighth-note patterns. The third staff begins with 'Tut mə - ni,' followed by a repeat sign and 'Tut mə - ni! // - ni!' with a fermata. A bracket above the third staff is labeled 'Son üçün' (For the end).

Giz - lə - ni - rəm gö - zü - nü yum. Giz - lə - ni - rəm, gö - zü - nü yum.
Ye - ri - mi tap, da - lim - ca cum. Ye - ri - mi tap. da - lim - ca cum.
Tut mə - ni, Tut mə - ni! // - ni!

BAYRAM GÜNÜ

Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Mirmehdi Seyidzadəninindir.

Tempo di marcia

The musical score for 'Bayram Günü' consists of six staves of music in 2/4 time with a key signature of one sharp. The lyrics are: 'A - zad el - la - ri - nin gənc nəs - li - yik biz, Se- vine - so do - lu - dur kör - pə qəl - bi - miz. Biz a - zad bül-bü - lük, ölü - ka - miz gül - şən, Bu bay - ram gü - nün-də gə - zi - rik şən - şən, gə - zi - rik şən - şən! // - şən!' The score includes a 'Təkrar üçün' (For repeat) section and a 'Son üçün' (For the end) section.

A - zad el - la - ri - nin gənc nəs - li - yik biz, Se-
vine - so do - lu - dur kör - pə qəl - bi - miz. Biz
a - zad bül-bü - lük, ölü - ka - miz gül - şən, Bu bay - ram gü -
nün-də gə - zi - rik şən - şən, gə - zi - rik şən - şən! // - şən!

İDMAN

Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Teymur Elçinindir.

♩ Marş

The musical score for 'İdmən' (Marş) consists of two staves of music in 2/4 time with a key signature of one flat. The lyrics are: 'Kim se-vir-sə, id-ma-nı bir, i - ki, üç, dörd, po-lad-dan o - lar ca-nı, bir, i - ki, üç, dörd, Bir, i - ki, üç, dörd, dörd'. The score includes a '1.' and '2.' section indicator under the second staff.

Kim se-vir-sə, id-ma-nı bir, i - ki, üç, dörd, po-lad-dan o - lar ca-nı, bir, i - ki, üç, dörd, Bir, i - ki, üç, dörd, dörd

NAĞARA

*Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Abdulla Şaiqindir.*

Allegretto

1. Na - ğa - ra - mi ça - li - ram dum - bo - lo - bom, dum - bo - lo - bom,
Han - si na - ğa - ra ca - lir? dum - bo - lo - bom, dum - bo - lo - bom,
dum - bo - lo - bom,

1.

2. Nəqərat

her ya - na səs sa - li - ram dum - bo - lo, dum - bo - lo - bom.
her ya - na o səs sa - lir dum - bo - lo, dum - bo - lo - bom.

bom. Bax bö - yük na - ğa - ra ca - lir.
bom. Ba - la - ca na - ğa - ra ca - lir.

dum - bo - lo - bo - lo Dum-bo - lo Dom - dom - dom, dom.
dum - bo - lo - bo - lo Dum-bo - lo

MAHNI VƏ RƏQS

*Musiqisi Cahangir Cahangirovun,
sözləri Mirmehdi Seyidzadənindir.*

Allegretto

Öl - kə - mi - zin bi - zik bəx - ti - yar nəs - li, oy - na - ma - ğa

hə - vəs - li hə - vəs - li. Ay u - şaq - lar gə - lin ve - rək

el - ə - lə, oy - na - yaq biz, bax be - lə, be - lə!

FƏSİLLƏR

Musiqisi Məryəm Əlibəylinin,
sözləri Sevinc Nuruqızınınındır.

Oynaq

Two staves of musical notation in 4/4 time. The first staff uses a treble clef and the second staff uses a bass clef. Both staves feature eighth-note patterns with grace notes and dynamic markings like *mf*.

Oxumaq

Two staves of musical notation in 3/4 time. The first staff features eighth-note patterns with grace notes. The lyrics are: "Hə - ra - rət - li qoy - nu - na al - dı bi - zi ye-nə yay." The second staff continues the eighth-note pattern.

Nəqarət

Two staves of musical notation in 3/4 time. The first staff features eighth-note patterns with grace notes. The lyrics are: "De - di qo-naq gel-mi - şəm Qa - la - ca-ğam düz üç ay". The second staff continues the eighth-note pattern.

SÜLH MARŞI

Musiqisi Sevda İbrahimovanın,
sözləri Teymur Elçinindir.

Marş tempində

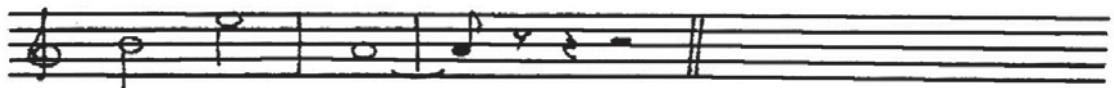
Four staves of musical notation in 2/4 time. The lyrics are: "In - san - lar ya - şa - ma - ga", "Gə - lib - lər bu dün - ya - ya, ba - la - lar ox - şa - ma", "ğa Sülh dün - ya - nın sə - si - dir. Sülh, sülh, sülh", and "Ya - şa - maq hə - və - si - dir. Sülh, sülh, sülh". The notation includes various note values and rests.

Var ol - sun Yer kü - rə - si, ən xoş hə - yat nəğ-mə-si.

Var ol - sun Yer kü - rə - si, ən xoş hə - yat

nəğ - mə - si.

NƏNƏM NAĞIL DANIŞIR

*Musiqisi Sevda İbrahimovanın,
sözləri Nəbi Xəzrinindir.*

Bir se-vinc var hər üz-də, nə-nəm na - ġıl da - ni - şır. U - zan-mı - şıq qum üs - tə

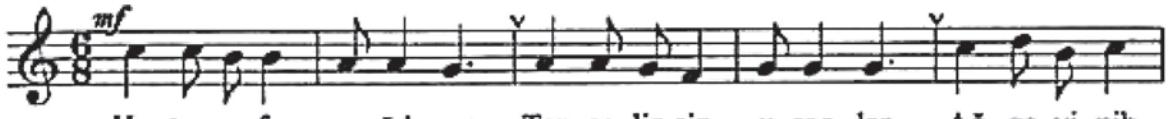

nə-nəm na - ġıl da - ni - şır da - ni - şır da - ni - şır.

QIŞ MAHNISI

*Musiqisi Əfsər Cavanşirovun,
sözləri Tofiq Mütəllibovundur.*

Moderato

Hər tə - rə - fe ya - ġıb qar, Tez gə - lin siz, u - şaq - lar. Ağ ge - yi - nib

me - şə, dağ, qar to - pa - sı oy - na - yaq. Qış gə - lib - dir, qış gə - lib.

Bu yer - la - rı xos gə - lib. Ney - la - ya - cak qar bi -

QAR RƏNGİ, DUMAN RƏNGİ

*Musiqisi Reyhan Hacizadənin,
sözləri Ülvi Hisslərindir.*

Moderato *mf*

Göydən yera qar yağar,
Süd ki-mi ağ rən-gi var. Yağış su-yu
rəng-siz-dir sə-rin meh-lər səs-siz-dir.
Kü-lək to-zu qal-dı-rar, Vilyil-ti-si
sə-si var. Göy qur-şa-ğıçı-xan-da,
A tempo
Düz yed-di rən-gə çä-lar. Qış-da qar,
Yaz-da bar o-lar du-man gə-lən-də.

TARIMIN MAHNILARI

*Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Hikmət Zıyanındır.*

Cəld və şən

1. Ey -van -da tar çä - li - ram ba-lam ba-la ba-la, bam Bağ-ça -ya səs sa - li - ram.
ba-lam ba-la ba-la, bam Ta - ri quş - lar din - lə - yir, ba-lam ba-la ba-la, bam
Qa - ran - quş - lar din - lə - yir, ba-lam ba-la ba-la, bam
Bla - blam, bla - bam blam,blam, blam,blam,blam.
blam,blam, blam,blam. 2 Qurtarmaq üçün
blam,blam, blam Ye-nə çä - li - ram ta - ri.
ba-lam ba-la ba-la, bam Na xos - dur mah - ni - la - ri,
ba-lam ba-la ba-la, bam blam blam blam blam
blam,blam, blam,blam, blam. blam,blam, blam,blam, blam.

ŞƏN MAHNI

Musa Mirzəyev

Moderato

QƏMLİ MAHNI

Musa Mirzəyev

Andante

QIRMIZI ŞAR

*Musiqisi Ağabaci Rzayevanın,
sözləri Cahangir Məmmədovundur.*

Vivo **Solo**

Bö-yük qar-da-şım mə-nə Bir şar al - di hə- diy - yə Üs - tü-nə ul -
duz çə-kib bir-dən u -çur - dum gö - yə. Hey! Sha - rim qalx - dı
ha - va - ya, sa - lam a - par - di A - ya Sha - rim qalx - dı
ha - va - - ya, sa - - lam a - par - - di A - - ya

LAYLAY

(Azərbaycan xalq mahnısı)

Ağır

Lay-lay de - dim ya - ta - san, Qi - zil-gü - lə
ba - ta - san. Gül yas - ti - gün i - çin - də
Şi - rin yu - xu ta - pa - san. Gül yas - ti - gün
i - çin - də Şi - rin yu - xu ta - pa - san.

ANACAN

Musiqisi Rəşid Şəfəqin,
sözləri Rəfiq Zəkanındır.

Moderato

Gün çıx-dı, gül - dü göy-lər, nur ya-yıl - dı a - lə - mə. Cün-ki biz şən-

lə-ni - rik, di - li - miz-də bu nəğ-mə. de - yi - rik ha - mı - miz,

a - na - can, se - vim-li mah - ni - miz, a - na - can.

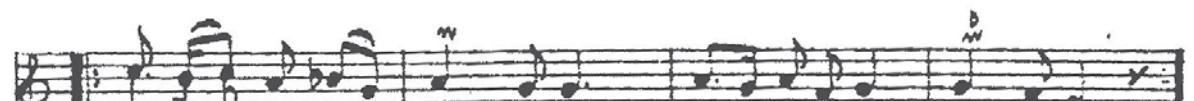
QARANQUŞ

Musiqisi Ağabacı Rzayevanın,
sözləri Teymur Elçinindir.

Orta sürətlə

Sən gə-lən-də, qa-ran-quş, bu yer-lə-rə yaz gə-lir.

Da-lın - ca qa - tar- qa-tar, dur-na gə-lir, qaz gə-lir.

Get- mə u-zaq. qa-ran- quş, si - nə-si ağ qa ran-quş.

BAHAR GƏLİR

*Musiqisi Fikrət Əmirovun,
sözləri Zeynal Cabbarzadənindir.*

Allegretto moderato

A- xar su- lar a- şır - da- şır,
Dağ, də- rə- lər ya- şıl- la - şır.
Se - vin- ci- Miz həd- dən a- şır,
Ay u- şaq- lar. xoş ba- har gə- lir.

NOVRUZ BAYRAMI

*Musiqisi Rəşid Şəfəqin,
sözləri Sabir Mustafanindir.*

Oynaq, şən

Sə-mə - ni - ni gə - ti - rin, gə - ti - rin, Miz üs - tü - nə qo - yun, hey,
qo - yun, hey. Kes - ko - sa - nı baş - la - yaq, baş - la - yaq, Gö - zəl - dir bu -
o - yun, hey, o - yun, hey. Gö - zəl - dir bu - o - yun, hey, o - yun, hey.

Vivo f

Yaz coş - du- rur— a - da - mi, Gə - lir— Nov- ruz— bay - ra - mi!

AZƏRBAYCAN – TÜRKİYƏ

*Musiqisi Cavanşir Quliyevin,
sözləri Bəxtiyar Vahabzadənindir.*

Allegro moderato

Bir mil-lə-tik, i - ki döv -
lət., Ey - ni ar - zu, ey - ni nyi -
yət.
Hər i - ki - si cüüm-hu - riy - yət,
A - zər-bay - can, Tür - ki - yə!
Tür - ki - yə!
A - zər-bay - can, Tür - ki -
yə!

Nəqərat 1.

Bir a-na-nın i-ki oğ -

lu, Bir a-ğacın i-ki qo -

lu.

Oda u-lu, bu da u-lu,

A-zər-bay-can, Tür - ki- yə!

TAPIN GÖRƏK

*Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Teymur Elçinindir.*

Tez, oynaq

f Bir qu-tum var mə-nim, hər gün, hər sə-hər, hər qu-ran-da

o-nu çə-lar, dil-lə-nər

Ta-pin gö-rək, nə-dir, nə-dir bu, u-şaq-lar? Tap-dı-nız?

AZƏRBAYCAN ƏSGƏRİ

Musiqisi Reyhan Hacizadənin,
sözləri Ülvi Hisslərindir.

Marş tempində

The musical score consists of three staves. The top staff is treble clef, the middle is bass clef, and the bottom is bass clef (basso continuo). The key signature is one sharp. The time signature is 2/4. The score begins with a dynamic *f*, followed by a basso continuo bassoon line. The vocal parts enter with a dynamic *ff*. The lyrics are:

Qüv-vət - li - dir qol - la - ri, Qi - nb tö - kər kol - la - ri.
Ke - çər çə - tin yol - la - nı A - zər - bay - can es - gə - ri.
Qəl - bi - a - çıq, gö - zü - tox, O - na tay, bə - ra - bər yox.

Ge - dər an - caq i - rə - li, A - zər - bay - can əs - gə - ri!

Ge - dər an - caq i - rə - li, A - zər - bay - can əs - gə - ri.

BALACA KEÇİLƏRİN KUPLETLƏRİ

*Musiqisi Sərdar Fərəcovun,
librettosu Hüseynəğa Ataklışiyevindir.*

Oynaq

(mf)

Şən-gü - ləm_göz - lə - rim qa - ra

Bən - zə - yi - rəm cey - ran - la - ra.

Şə - və ki - mi bu - ruq bu - ruq in - cə bal - dir

qı - sa quy - ruq Ye - ni çıx - müş buy - nuz - la - rim

qı-sa quy - ruq Ye - ni çıx - müş buy-nuz - la - rim

Bu - xa - ğım - da qo - taz - la - rim

Bir ya - şın - da ma - ral çe - piş Ba - caq - la - ri

bir dal çe - piş Şen - gü - ləm, Şen - gü - ləm, Şen - gü - ləm.

İKİNCİLƏRİK BİZ

Musiqisi Oqtay Rəcəbovun,
sözləri Əjdər Ağayevindir.

Marş tempində

Gə-nış o - ta - ğı - müz var. Təp - tə - zə - dir par - ta - müz. // f - kin - ci - lə -
Mü - el - li - mi hə - vəs - lə Din - lə - yi - rik ha - mı - müz.

rik biz f - kin - ci - lə - rik biz. // rik biz

BURAXILIŞ MƏLUMATI

MUSİQİ 2

*Ümumi təhsil müəssisələrinin 2-ci sinifləri üçün
Musiqi fənni üzrə dərsliyin (qrif nömrəsi: 2021-015)
METODİK VƏSAİTİ*

Tərtibçi heyət:

Müəlliflər

**Oqtay Məmmədağa oğlu Rəcəbov
Nazim Kazım oğlu Kazimov
Reyhan Təvəkkül qızı Hacızadə**

Redaktor

Sevinc Nuruqızı

Bədii və texniki redaktor

Abdulla Ələkbərov

Dizayner

Firuzə İbrahimova

Korrektor

Ülkər Tağıyeva

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq, elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

Hesab-nəşriyyat həcmi 8,6. Fiziki çap vərəqi 9,0.

Formatı 57x82 1/8. Kəsimdən sonra ölçüsü: 195x275.

Səhifə sayı 72. Şriftin adı və ölçüsü: jurnal qarnituru 11-13 pt.

Ofset kağızı. Ofset çapı.

Sifariş . Tiraj . Pulsuz. Bakı–2021.

Əlyazmanın yiğimə verildiyi və çapa imzalandığı tarix:

Çap məhsulunu nəşr edən:

“Təhsil Nəşriyyat-Poliqrafiya” MMC
(Bakı, AZ 1052, F.Xoyski küç., 121a (149))

Çap məhsulunu istehsal edən:

PULSUZ

